

Яўген Сачко 3

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

3 маладымі ДІ

<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 14 (2551) Год L

Беласток, 3 красавіка 2005 г.

Цана 2,00 зл.

На маю свядомасць мелі ўплыў беларускія газеты, кніжкі, музыка. Напэўна „Басовішча”, і мінулагодні этнаграфічны летнік у Белавежы...

Іаанна ад братчыкаў „анты”

З Іааннай СТЭЛЬМАШУК — беластоцкай ліцэісткай, аўтаркай, акцёрам і рэжысёрам сцэнічнай пастаноўкі „Дом”, лаўрэатам V Агляду аматарскіх тэатраў, лідэркай тэатральной групы „Барацьба” гутарыць Ганна Кандрацюк.

— *Калі ты пачала размаўляць па-беларуску?*

— У нашай хаце заўсёды гаварылася пра беларускасць. Праўда, мая маці польскамоўная, тата размаўляе па-беларуску. Калі нас наведвалі сваякі ці бацькі таты, яны размаўлялі па-беларуску. На маю свядомасць мелі ўплыў беларускія газеты, кніжкі, музыка. Напэўна „Басовішча”, і мінулагодні этнаграфічны летнік у Белавежы, які арганізавала Аліна Ваўранюк.

— *Значыць, беларускасць — твой свядомы выбар?*

— Так. Калі ў хаце гаварылі па-беларуску або слухалі беларускія гурты гэта было для мяне такое звычайнае, пасля я пачала думаць. Я ставіла сабе пытанні: дзе ў гэтым усім — я? Думкі пра тоеснасць пачаліся пад канец гімназіі.

— *Ці ў цябе ёсць сябры, з якімі можаш размаўляць па-беларуску, напрыклад, пра музыку?*

— Гэта сябры майго малодшага брата. Яны вывучаюць беларускую мову ў гімназіі, таксама між сабой размаўляюць ужо па-беларуску. Я сама не мела такой магчымасці, проста не было яшчэ такога класа, дзе б аднагодкі вывучалі мову.

— *Твой брат вывучае беларускую мову з дзіцячага садка, ты, пэўна, наведвала беларускія мерапрыемствы?*

— Я дзіўна сябе там адчувала, думала: „А чаму я не магу вучыцца беларускай мове ў сваёй школе?”

— *Значыць, моладзь, якая мае магчымасць вывучаць літаратурную мову ў школе — з твайго пункту гледжання — шчасліўцы?*

— Так.

— *Як нарадзіўся паэтычна-музычны мантаж „Дом”?*

— Мой першы беларускі праект — гэта кашулькі пад „Басовішча”. Думка пра спектакль узнікла тады, калі я пачала займацца тэатрам.

— *У ліцэі?*

— Таксама. Дадаткова з гэтага года я пачала займацца ў тэатральным гуртку. „Дом” узнік пад уплывам сучаснай беларускай музыкі. Тут важная школа тэкстаў. Часта слухаем музыку і не думаем пра што спявае ваякіст. Думаю, што такая ідэя ўзнік-

Іаанна Стэльмашук на сцэне

ла таксама на летніку ў Белавежы. Я пабачыла, што людзі крыху малодшыя за мяне таксама думаюць хто яны. У іх свая свядомасць.

— *Як гімназісты паставіліся да тваёй прапановы?*

— Можна сказаць, гэта для іх крыху адкрыццё. Яны, здаецца, не ведалі што так можна прадставіць песні. Ведалі іх раней, напэўна чыталі паэзію на занятках. У спектаклі выкарыстаны паэзія Надзеі Артымовіч, тэксты „Н.Р.М.” ды іншых менш вядомых гуртоў, напрыклад, „Deviation”.

— *Які твой любімы гурт?*

— Тэксты Лявона Вольскага. Маю на думцы песні „Н.Р.М.”, „W-Z”, адну песню з праекта „Людзі на балоце”.

— *Зараз ты ў другім класе...*

— ... III Агульнаадукацыйнага ліцэя ў Беластоку.

— *Ліцэй першы ў рэйтынгу найлепшых школ Падляшша.*

— Для мяне ён найлепшы!

— *Ці першае месца на Аглядзе аматарскіх тэатраў гэта твой першы поспех?*

— Таксама на Ваяводскім тэатральным аглядзе тэатраў дзяцей і моладзі мы з сяброўкамі з класа заваявалі першае месца. Мы паказалі спектакль пра Варшаўскае паўстанне. У гэтым выпадку скарысталі тэксты Мірона Бялашэўскага. Мы самі напісалі сцэнарый, падабралі музыку, самі сабе былі рэжысёрамі.

— *Ці беларускасць дапамагае?*

— Я бачу маіх сяброў, некаторыя з іх маюць сем’і ў вёсках і іх бацькі, магчыма, размаўлялі па-беларуску, але яны не думаюць ужо пра гэта. Бачу, яны, у даны момант, нейкія пустыя, не ведаюць адкуль яны. Цяжка сказаць як гэта ўсё выглядае. Я скажу пра сябе — мне свядомасць патрэбная!

PS. „БАРАЦЬБА” — Беларускае, актыўнае, роднае, аб’яднанне, цвёрдых, братоў „анты”!

Віншум нашу рэдакцыйную сяброўку Ганну Кандрацюк-Свярубскую з атрыманнем галоўнай узнагароды Радыё „Свабода” за самы лепшы рэпартаж-партрэт „Святы Францішак Скарына” прысвечаны настаўніку Аляска Беларозу і яго Музею ў Гудзевічах (Гродзеншчына). Журны старшынстваў Уладзімір Арлоў.

Рэдакцыйны калектыў

Жанчыны 2

Уладзімір Хільмановіч

Мяркую, што нам, беларусам, не варта штучна ствараць сваю „жалезную лэдзі”. Важнае слова мусіць нарэшце сказаць мужчыны. А калі лёсу будзе заўгодна, Яна з’явіцца сама, без вызначэнняў і прызначэнняў. Беражыце, жанчын...

Арлянская гміна 4

Міхал Мінцэвіч

У гміне Орля нараджаецца каля пятнаццаці дзяцей у год, а адыходзіць назаўсёды каля 150 асоб. Прымаючы гэта пад увагу, за дзесяць наступных гадоў адыдзе з гміны прынамсі тысяча асоб — амаль трэць ад сённяшняга ліку насельніцтва...

У Рызе 5

Таццяна Касуха

Рыга ведае гэта найвялікшае свята беларусаў. ЛТБК „Сьвітанак” адзначае яго з самага пачатку свайго існавання. І за гэты час ніколі не парушыла традыцыю. Вось і сёлета 20 сакавіка зноў у чарговы раз „Сьвітанак” запрасіў рыжан на галоўнае беларускае свята...

Алімпіяда 8

Аляксей Мароз

Ліцэісты разлічвалі, што па прычыне святкавання васьмідзесяцігоддзя з дня нараджэння Васіля Быкава, так як на рэальным этапе, пытанні па яго творчасці будуць занесены ў тэмы пісьмовых прац і вусныя пытанні. Іх меркаванні спраўдзіліся. Дзве тэмы пісьмовых работ абпіраліся на творчасць Васіля Быкава...

Юбілей Артымовіч 9

Міра Лукша

Першага красавіка 1970 года на старонках „Нівы” паказаўся дэбют студэнткі, Надзеі Артымовіч. Гэты верш здаўся рэдактару Георгію Валкавыцкаму вельмі спелым і адрозна быў змешчаны на літаратурнай старонцы „Белавежы” н-р 136...

Кантрабандыст 10

Сымон Нальшанскі

— Дзе гэта на грошы ўзбіцца? — застагнаў Мікола Зязюля. — Працуеш, рызыкуеш, увесь час на нервах, а прыбыткі мізэрныя. Доля наша кантрабандыская нікуды не вартая...

Фактар жанчыны

Мы, кансерватыўна ўзгадаваныя людзі, з традыцыяналістычным разуменнем свету, зацята трымаемся сваіх прынцыпаў. Гендэрныя праблемы (ці, простымі словамі, разбэшчванне жанчыны і вызваленне яе ад сямейных абавязкаў) хвалююць нас зусім з іншага боку. Адначасна мы аднолькава баімся жаночападобных мужчын і мужападобных жанчын і не хочам быць бяспольнымі істотамі, бо разуменне полавай роўнасці заходняй дэмакратыі ў некаторых заможных краінах дэведзена да крайнасці. Даходзіць да таго, што парламент ці ўрад абіраюць паводле падыходу „фіфіці-фіфіці” (палова мужчын, палова жанчын). Удумайцеся, фармуюць вышэйшыя дзяржаўныя структуры не паводле разумовых і маральных якасцей, а з-за палавай прыналежнасці! Тут то ўсё ясна. Але, падобна, што нечага ў цяперашнім свеце мы не разумеем. На сённяшняй палітычнай арэне жанчыны пачынаюць іграць усё большую, часам лёсавызначальную, ролю. Найноўшыя падзеі на постсавецкай прасторы гэта пацвярджаюць. Прыкладам уплыў такіх асоб як Ніно Бурджанідзе ў Грузіі ці Юлія Цімашэнка ва Украіне. Многія з удзельнікаў „аранжавай рэвалюцыі” найпрост цвердзяць, што першымі на вуліцы ўкраінскай сталіцы выйшлі саракагадовыя хатнія гаспадыні. Не верыць украінцам няма падстаў.

У суседзяў з палітычнай актыўнасцю жанчын усё ў парадку. Гонар расійскай дэмакратыі ледзь не ў адзіночку бароніць ураджэнка нашых Баранавіч Валерыя Навадворская, у літоўцаў — прэм’ер-міністаркай і сур’ёзнай кандыдаткай у прэзідэнты была Казіміра Прунскае. Латышы пайшлі яшчэ далей, абраўшы Вайрэ Віке-Фрэйберге першай асобай дзяржавы. І нічога сабе, „жондзіць”, трымае прынцыповыя пазіцыі. А голас маленькай Латвіі гучыць на агульнаеўрапейскай прасторы. Тое сама і палякі, многія з якіх хочуць ставіць на Іаланту Кваснейскую.

У гісторыі Беларусі таксама не забракла харызматычных жанчын. Святая Еўфрасіння Полацкая стала для ўсіх беларусаў сімвалам хрысціянскага служэння, Магдаліна Радзівіл — прыкладам філантропства, Ларыса Геніюш была апосталкай беларускага духу. Менавіта

яны складаюць гонар нашай нацыі. У гэты шэраг ніяк не ўпісваюцца такія асобы як Саламея Русецкая — падарожніца і першая феміністка нашай зямлі, ці прыкладная фінансістка Тамара Віннікава, якая знікла немаведама куды, бо ведала занадта шмат. Што б ні казалі, беларусы — адзін з сама кансерватыўных народаў з традыцыйным разуменнем ролі жанчыны ў грамадстве: у гэтым нашы дадатковыя шанцы і перспектывы. Не дзіва, што паводле разнастайных апытанняў, жыхары Беларусі на першае месца ставяць сямейныя каштоўнасці.

Некаторыя ўжо пачалі шукаць „беларускую Цімашэнку”. Нехта нават успомніў Святлану Зеляноўскую — Анастасію Слуцкую. Але хто сур’ёзна можа прэтэндаваць на такую, зусім не кіношную, ролю? Наталля Машэрава, акрамя замшэлага міфа пра бацьку, нічога важнага за плячыма не мае. Людміла Гразнова занадта жаночая для „бульдозернай” функцыі, ды і празмерна прагматычныя паплекнікі на партыі не выпускаць на авансцэну. Прадпрымальніца-бунтаўніца Аксана Новікава неяк і не заангажавалася ў сістэмны палітычны рух. Пра іншых і сказаць няма чаго. Так што калі гаварыць пра ўплыў жаночага фактара на беларускі палітычны рух, то тут спадзяванне не на фантомныя жаночыя партыі (які абсурд — ствараць палітычныя партыі паводле палавага прынцыпу!), а хутчэй на заакеанскую Кандалізу Райс. З апошняй па сутнасці жорсткіх заяў у дачыненні да Беларусі можа параўнацца хіба незабыўны сенатар Макейн...

Днямі ў Гродне адбыўся шосты з’езд Саюза палякаў у Беларусі. Не абышлося без сексуальнага скандалу. Усё гэта было куды круцей, чым „клінтангейт”. Урэшце былы старшыня „звёнзку” Кручкоўскі прайграў выбары з ганьбай. Новай старшынькай стала маладая Анжэліка Борыс, якая старалася не мяшацца ў міжасабовыя мужчынскія жарсці. На гэты раз спрацаваў фактар памяркоўнай „мяккай” кабеты...

Мяркую, што нам, беларусам, не варта штучна ствараць сваю „жалезную лэдзі”. Важкае слова мусяць назіраць сказаць мужчыны. А калі лёсу будзе заўгодна, Яна з’явіцца сама, без вызначэнняў і прызначэнняў. Беражыце, жанчын...

Уладзімір Хільмановіч (Гродна)

Панам цырк

Набліжаецца прадвесне; прынамсі мне так суб’ектыўна здаецца ў выніку нейкай субгібернацыйнай апатыі — напросту нічога не хочацца рабіць. Ад цалкавітай гібернацый ратуе чалавечая вынаходлівасць — тэлебачанне, у якім нават не ўсё хочацца глядзець, бо сям-там трэба варушыць мазгамі. Нават тыя перадачы, якія — здавалася б — кіруюцца ў адрас цалкам абалваненага глядача, не ўсе пад сілу глядзець, напрыклад, сямейную пайднёваамерыканскую ці польскую (ра)ману, бо ж спачатку трэба завучаць яе галоўных герояў. Дзякуй Богу, ёсць тэлевізарны жанр, дзе персанажы даўно знаёмыя і няма патрэбы шуфляваць у галаву навізну; мяркую, што гэтай бестурботнай рэляксацыйнай займаюцца і найбольш працавітыя нашы саслоўі. Мова тут пра турніры нашых галоўных палітычных рыцараў, якія ў сёлетні выбарчы год на напорыстым пад’ёме.

Прыгадаю ў гэтым месцы папярэдні высакосна-выбарчы год. Пераможца тадышняга турніру абяцаў глядачам вяртанне нармальнасці. Як цяпер відаць, ён тое абяцанне бліскуча даканаў. Кінуўшы вокам на цяперашнія спаборніцтвы, можна з упэўненасцю ісці ў заклад, што вяртанне нармальнасці будзе ў бачнай перспектыве набіраць тэмпаў. Можна тут паставіць пытанне: а на якой аснове такая выснова? Адказ тут просты: асновай змагарных праграм галоўных сёлетніх кандыдатаў у пераможцы з’яўляецца праграма пераможцы чатырохгадовай даўнасці: татальнае наступленне на скінутага ў лішэнцы ранейшага героя; гэта ўзыходзіць у ранг новай рыцарскай традыцыі ў нашым грамадстве.

Часам удаецца мне пачуць зларадныя, едкія заўвагі пра згаданых нашых перадавікоў, што яны — маўляў — займаюцца не тым чым павінны, што ў іх ліку адны авантурнікі, махляры ці нават яшчэ невядома хто, каму мянушку прыдумае будучыня. Народ, насельніцтва ці нават звычайныя людзі тужаць па колішняй маладосці і наракаюць на сённяшнюю нашу дэмакратыю, што яна ўзгадоўвае і выводзіць у вярхі ашуканцаў ці зладзеяў. Я ж у гэтым месцы наракну за гэта на той

наракаючы наш народ, насельніцтва ці нават на такіх звычайных людзей. Бо ў гэтым грамадстве ёсць яшчэ маўклівая большасць, якой на шышкавых пасадах па душы цікава размашываць персоны заміж вялых сумленнікаў ці стаханайцаў. У Пётржаве-Трыбунальскім нядаўна адбыўся рэфэрэндум у справе адхілення ад пасады прэзідэнта горада, якога абвінавачвалі ў махлярстве; перамагла маўклівая большасць, якой ці то не захацелася ісці на ўчасткі, ці то захацелася захаваць на відной пасаде так прыкладна кемлівага чалавека. Падобныя апытанні адбываюцца і ў іншых мясцовасцях, не абмінаючы і нашых, а іх вынікі не пакідаюць сумненняў, якія персоны з’яўляюцца любімчыкамі нашага дэмакратычнага грамадства.

Патрыятычна арыентаваныя нашы эліты намагаюцца захаваць гэтакія народныя тэндэнцыі, прапануючы раскідаць надыходзячыя выбары на два або і на тры тэрміны. Гэта вельмі аблегчыць задачу згаданай раней большасці, якая маючы перад сабою дылему або нават і трылему, на якія падацца выбары, саступіць сваё грамадзянскае права таму актыўу, які рашучы не толькі захаваць, але і пашырыць склад публічнай сцэны неардынарна яркімі акцёрамі. Дзіўна мне толькі, што той актыў і ягоных любімцаў некаторыя назіральнікі называюць ашаломамі.

Старажытны імператар Нерон праславіўся не толькі антыхрысціянскай жорсткасцю і падпалкай Рыма. Быў ён да таго вядучым акцёрам у Калізеі, з якога падмосткаў ён заўважыў, што народным масам трэба галоўным чынам „*panem et circenses*”, што ў вучоным перакладзе з лацінскай мовы азначае „хлеба і гульні”. Аднак мне, прафану ў латынізме, затое крыху абгледжанаму з нашай варшаўкай, здаецца, што ў сапраўднасці крылатая Неронава фраза супадае ў сэнсе з прыведзеным мною загаловам. Наш жа варыянт дэмакратыі больш чым дыктатурай народных мас з’яўляецца на сутнасці — насуперак сваёй назве — дыктатурай сцэнічнага мастацтва. І ў сэрцах нашых — вечна май, як спявалі калісь *Starsi panowie dwaj*.

Аляксандр Вярыцкі

Вачыма еўрапейца

Без права на абарону?

А цяпер, вось, буду скардзіцца. Такая, вось, гісторыя, якая кранула мяне за жывое. Можна, не так мяне, а маю сястру меншую — сучку Путку, якую некаторыя могуць памятаць з гэтай рубрыкі, якая называлася раней „Вачыма паляка”. У адну раніцу, як заўсёды, выйшаў я з Путкай на шпацырок. Выходзілі мы з нашага пад’езда на адлегласць ад блёка на каля 50 метраў поле ля аднаго з беластоцкіх спартыўных залаў. Тут не толькі Путка робіць „сваё”, але і сустракаецца з каляжанкамі ды ка-

легамі. Я з панюсямі размаўляю аб надвор’і, жыццёвых клопатах і аб усім, што сліна прынясе на язык. У раніцу, на якую я скарджуся, зараз пасля выхаду з пад’езда затрымаў нас гарадскі стражнік у форме ў кампаніі двух маладых людзей у цывільным (тут заўвага: з часу заснавання гарадской стражы вакол блёкаў на майм пасёлку яе функцыянераў ніколі я не бачыў). Пан стражнік з месца дастаў запісную службова-карную кніжку і стаў навацца, што Путка не на павадку (павадок быў у маёй далоні; „кожная жывёла мае права жыць ва ўмовах жыцця і свабоды належным для свайго віду” — „Сусветная дэкларацыя правоў жывёл”) ды намызніка. Стражнік патрабаваў дакумента, вядома, ад мяне. Я яго не меў з сабою. Дык і гэта было ўпісана ў кніжачку. У час нашай размовы Путка не стрывала і зрабіла „сваё” там, дзе мы стаялі. На тое той форменны, на якога з захапленнем

узіраліся няформенныя, як пасля аказалася, абвучаныя якраз, навучэнцы школы целаахоўнікаў:

— Ага! Да таго яшчэ забруджванне публічных месцаў!

Прайшлі два месяцы. З аддзела гродскага раённага суда атрымаў я ліст: „Наказавы прыговор ад імя Польскай Рэчы Паспалітай”. Пакаралі мяне і Путку на 600 злотых. Ніхто ў мяне не пытаўся тлумачэнняў, доказаў, сведкаў. Больш таго, усе абвінавачванні гучалі гэтаксама, як тыя, што былі сфармуляваны ў службова-карнай нататцы пана стражніка. Пакаралі нас, быццам бы правдыроў у час ваеннага становішча, без дапушчэння да магчымасці абароны, з папярэдняй прадпасылкай, што мы — віноўнікі. І яшчэ больш — суд даў веры таксама сведку, паказанаму панам стражнікам, з імем і прозвішчам аднаго з беластоцкіх віцэ-прэзідэнтаў, які, як апавяшчае юрыдычная

стандартная фраза, у час і на месцы здарэння быў... непрысутны.

Вядома, я падаў у суд скаргу. Няважна тут, што суд вырашыў тое, што за правіну маю заплаціць амаль падвойны ганарар, які атрымліваю ў „Ніве”, а гэта амаль месяц у месяц адзіная крыніца майго ўтрымання. Больш балючае тое, што ў свабоднай, дэмакратычнай Рэчы Паспалітай можна грамадзяніна прысудзіць без права на абарону. І калі нам належыцца, як у майм, так і ў нашым з Путкай варыянце, права на абарону, то і тут акт правасуддзя агаворваецца: „Супраціў можа быць адкінуты да часу распачацця судовага разбору...” Не хачу думаць, што будзе тварыцца, калі іншы суд, але таксама дзейнічаючы ў гэтай сістэме правасуддзя, возьмецца за членаў Праграмаўнай рады „Нівы”.

P.S. Я падаў скаргу ў раніцу каталіцкай Вялікай Пятніцы. Такі... крыж?

Мацей Халадоўскі

Падрыхтаваць да дарослага жыцця

Побач школьнага будынка плануецца будаваць крыты басейн

Колішні будынак ліцэя

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Размова з Яўгенам САЧКО, дырэктарам Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы і радным горада Гайнаўкі.

— Раней белліцэй знаходзіўся ў невялікім драўляным будынку. У 1993 годзе перайшлі вы працаваць у новазбудаваны мураваны будынак і ў школу стала паступаць на многа больш выпускнікоў падставовых школ. Што, апрача новага будынка, прыцягвае вучняў у беларускі ліцэй?

— Раней у старым будынку не было столькі залаў і магчымасцей, каб прымаць вучняў у 4 або 5 аддзелаў, якія былі штогод арганізаваны пасля 1993 года. Калі б раней было больш кабінетаў, напэўна ў школу прыходзіла б больш вучняў. Беларускі ліцэй ад пачатку свайго існавання працуе на сваё месца на адукацыйнай карце Гайнаўшчыны. Вельмі добра, што ў пачатку дзевяностых гадоў, у час палітычных перамен, стварылася магчымасць будовы новага дыдактычнага будынка. Планавалася тады яшчэ большае збудаванне, але, на жаль, на такое рашэнне не атрымалі мы згоды тагачасных улад. Сёння бачым, што маглі б прымаць у наш ліцэй не 120 вучняў у год, як цяпер робім, а 180-200 асоб. Амаль столькі кандыдатаў падае нам штогод дакументы. Калі мы пыталі нашых вучняў, чаму прыйшлі вучыцца ў наш ліцэй, а бацькоў — чаму паслалі да нас сваіх дзяцей, іх адказы былі падобнымі. Гаварылі яны, што наш ліцэй добра адэньваецца на Гайнаўшчыне.

— **Зараз Гайнаўскі белліцэй у рэйтынгах каціруецца ў ліку найлепшых сярэдніх школ Падляскага ваяводства. Як вам удалося дабіцца такіх добрых рэзультатаў?**

— Гэта, перад усім, заслуга здольных вучняў, якія прыходзяць вучыцца

да ў наш ліцэй і настаўнікаў, якія ўмеюць працаваць з выдатнікамі. Даходзім да поспехаў дзякуючы цяжкай працы і зразуменню, якое існуе паміж ліцэістамі і педагогамі.

— **У бліжэйшай будучыні што раз менш вучняў будзе вучыцца ў гімназіях. Сярэднія школы будучы вымушаны змагацца за кандыдатаў. Чым вы хочаце, дадаткова, заахваціць выпускнікоў гімназій, каб выбралі ваш белліцэй?**

— Перад усім высокім узроўнем навучання, якога адлюстраваннем з'яўляюцца добрыя вынікі на экзаменах на атэстат сталасці. Амаль 93% выпускнікоў нашага ліцэя ў мінулым годзе паступіла ў вышэйшыя

згодна з запатрабаваннямі. Ствараем прыхільныя суадносіны паміж вучнямі і настаўнікамі. Хочам, каб вучні і настаўнікі былі для сябе партнёрамі і спалучала іх адна мэта: „Выпускнікі нашай школы як найлепш падрыхтаваны выходзяць у дарослае жыццё”.

— **Ваша белгімназія — адзіная школа ў Гайнаўцы, якая будзе прымаць на вучобу выпускнікоў падставовых школ з Гайнаўкі і наваколля. Чым хочаце заахваціць вучняў, каб выбралі гімназію, дзе вядзецца навучанне беларускай мовы?**

— Ідэяй рэформы сістэмы адукацыі, а сабліва стварэння гімназій, было раздзяленне моладзі сёмых

сяброў, якія вучацца ў ліцэі. Дзякуючы кантактам са старэйшымі вучнямі гімназісты раней пачынаюць сур'ёзна думаць аб вучобе. Пасля некалькіх месяцаў прабывання ў нашай школе вучні гімназіі пачынаюць інакш сябе весці. Яны становяцца больш сур'ёзнымі і дарослымі. Нашым настаўнікам лягчэй падрыхтаваць іх да самых важных у школе матуральных экзаменаў. Нашы педагогі працуюць з імі 5,5 года, а з вучнямі, якія прыходзяць толькі ў наш ліцэй, практычна 2,5 года.

— **Вучні, якія хочуць паступаць у ваш комплекс школ, ходзяць на заняткі беларускай мовы ў падставовай школе і гімназіі. Аднак бывае, што ў вашу школу паступаюць вучні, якія раней не вучыліся па-беларуску. Як настаўнікі беларускай мовы працуюць з імі, каб яны маглі падрыхтавацца да матуральных экзаменаў па беларускай мове?**

— Адказваючы на гэтае пытанне, хацеў бы я падзякаваць дырэктарам і настаўнікам тых школ, у якіх дзеткі вучацца роднай мовы. Іх выпускнікоў лягчэй падрыхтаваць да матуральных экзаменаў па беларускай мове. Такія дзеткі маюць большыя магчымасці стаць лаўрэатамі Алімпіяды беларускай мовы і паступаць у вышэйшыя навучальныя ўстановы без экзаменаў. У час набору ў наш ліцэй і гімназію мы даем дадатковыя балы тым вучням, якія раней вучыліся беларускай мове. Аднак ёсць вучні, якія пачынаюць вывучаць беларускую мову ў нашым ліцэі з нуля. Настаўнікі працуюць з імі дадаткова, каб яны маглі дараўняць да ўзроўню апошніх вучняў у школе. Гэтыя вучні таксама добра спраўляюцца з матуральнымі экзаменамі па беларускай мове.

— **А калі абяцаны басейн?**

— Ужо ёсць гатовы праект будовы басейна і аформлены ўсе справы па рэалізацыі гэтай інвестыцыі. Хочам будаваць басейн з дапамогай сродкаў з Еўрасаюза і таму падрыхтавалі мы ўсе дакументы, каб такія сродкі атрымалі. Чакаем, ажно ваяводскія ўлады пачнуць прымаць прашэнні на дафінасанне інвестыцыі з еўрасаюзных сродкаў. Калі наша прапанова будзе тэрмінова адобрана ваяводскімі камісіямі, то яшчэ ў канцы гэтага года можна будзе пачаць будову крытага басейна. Інвестыцыя праз два гады павінна быць завершана.

— **Дзякую за размову.**

Гутарыў Аляксей МАРОЗ

Бажэна Ляўчук (стаіць другая справа) са „Знічкай” расслаўляе ліцэй — першы склад

навучальныя ўстановы. Хочам, каб вучні адчувалі сябе ў нашай школе бяспечна і таму вялікі націск кладзем на выхаваўчы бок працы школы. Ствараем таксама магчымасці развіцця мастацкіх, музычных і спартыўных талентаў у моладзі,

і восьмых класаў падставовай школы ад малодшых дзетак. Наша гімназія стварае ўмовы рэалізацыі такой ідэі. У вучняў, што прыходзяць да нас, мяняюцца настаўнікі і сябры. Нашы гімназісты могуць браць добры прыклад са сваіх старэйшых

Раман Данілюк (другі злева) з найлепшай валебольнай камандай школы, 1998 г.

Паскардзіліся старасту

У 2004 годзе ў Бельскае староства паступіла 11 скаргаў ад жыхароў павега, з чаго 9 кранала спраў з абсягу дзейнасці староства і павятовых устаноў; дзве апошнія справы былі адпраўлены ўласцівым адрасатам.

Скаргі былі розныя. Напрыклад, жыхар блёка па вуліцы Студзіводскай скардзіўся на жыллёвую адміністрацыю, што ў падвалах будынка бадзяюцца каты. У выніку інтэрвенцыі ўстаўлены былі шыбы і прыбраны падвал. Жыхар Дыдулёў унёс скаргу на адсутнасць у Бельску металаломнай базы, якая б прымала аўтамашыны для касацыі. У адказе паведамлялася, што гэтакія базы ўстанаўлівае ваявода і яны павінны забяспечваць рэцыклінг здаваемых машын — пасобныя іх элементы павінны падлягаць дэмантажу, размеркаванню і адпаведнаму складаванню на месцы. Жыхары Бельска наракалі на тамашні тартак, які выдзяляе замнога шуму і дыму. Была і такая скарга, калі жыхарка Бельска паставіла заклад касе Староства, што тая 11 мая мінулага года была закрыта на мінуту раней вызначанага тэрміну. У выніку праверкі высветлілася, што ў апошніх двух выпадках скаргжнікі не мелі рацыі.

Скардзіць можа кожны, а кантралёрам ёсць занятак. (ММ)

Ці маем свой аўтарытэт?

У палякаў ёсць тры аўтарытэты ад сэрца і душы. Гэта папа рымскі Ян Павел II; за ім яны пойдучы у агонь і ваду, бо не сакрэт, што гэта разумны чалавек. Другі аўтарытэт гэта Адам Малыш, слаўны лыжны скакун, якога палякі насілі б на руках. Трэці аўтарытэт гэта амерыканскі прэзідэнт Джордж Буш, які калісьці назваў палякаў сябрамі, калі Кваснеўскі паслаў сваіх салдат у Ірак. Яшчэ ёсць і чацвёрты аўтарытэт — Кваснеўскі, бо ён паслухмяны Бушавым загадам.

А ці мы, беларусы, маем свой аўтарытэт? Бо папы рымскага ці Малыша мы не мелі і мець не будзем. Буш нам таксама не аўтарытэт, ні Кваснеўскі, бо мы супраць кожнай вайны, таму што ўсе войны несправядлівыя і каварныя. Нашым аўтарытэтам павінна аставацца роднае слова на кожным кроку, газета „Ніва” і такі разумны чалавек як Сакрат Яновіч ды іншыя пачэсныя людзі ў нас.

Мікалай ПАНФІЛЮК

Папраўка

У 12 нумары „Нівы” ад 20 сакавіка ў тэксце „У Кузава, якой ведалі” дапушчана памылка. Было напісана „Найбольш папулярнымі былі Саўчукі, Раманчукі, Саласцюкі, Рэпкі і Мішчукі. Апошняе прозвішча павінна быць: Бішчукі.

Уладзімір СІДАРУК

Будучыня Арлянскай гміны

Цэнтр Орлі — вуліцы Кляшчэлеўская і Спудзельчя

У жніўні 2000 года была апрацавана Стратэгія развіцця Падляшскага ваяводства да 2010 года. Гэта асноўны праграмны дакумент вызначаючы прынцыпы і напрамкі доўгатэрміновай канцэпцыі развіцця рэгіёна.

За вышэйшую стратэгічную мэту развіцця Арлянскай гміны прынята дасягненне пастаяннага гаспадарчага і грамадскага, адобранага насельніцтвам і экалагічна бяспечнага, павышэння жыццёвага ўзроўню шляхам росту прыходаў і выгады насельніцтва з поўным выкарыстаннем прыродных, капіталавых і людскіх рэсурсаў ды распаляжэння недалёка Белавежскага нацыянальнага парку.

Перспектывы развіцця могуць падбадзёрваць да інвеставання і быць прывабнай прапановай для аставання ці пасялення ў Арлянскай гміне. А як на бліжэйшую будучыню глядзяць яе жыхары?

— За дзесяць гадоў, — кажа Мікалай Багацэвіч, 78-гадовы арлянскі пенсіянер — у Орлі нічога не будзе! Я таго ўжо не дачакаю, бо стары. А чаму? Бо вельмі меншае людзей. Будзе многа пустых будынкаў. Неўзабаве будуць іх выкупляць гараджане, недзе з-пад Варшавы. Будуць уласнікі дамоў, але будуць яны жыць па-за Орляй. Можа будзе і так, што астануцца толькі будынкі і дарогі.

Паводле інфармацыі арлянскага

Міхал Мінцэвіч

Каму электарат?

Фота МІРЫ ЛУКШЫ

— Прадстаўнікі беларускага асяроддзя будуць мусілі адказаць сабе на пытанне, які варыянт максімалізуе праўдападабенства ўвядзення дэпутата ці дэпутатаў. На гэтае пытанне сёння не маю канкрэтнага адказу.

Так гаварыў у Беластоку маршалак Сейма Владзімеж Цімашэвіч, распытаны „Нівай”, якая групоўка ці канкрэтныя асобы павінны падтрымаць беларускі электарат у набліжаючыхся парламенцкіх выбарах. Былы прэм’ер і міністр замежных спраў сустрэўся з падляшскай управай. У Вышэйшай школе кіравання і фінансаў па ініцыятыве Business Centre Club прамаўляў да прадпрыемальнікаў, студэнтаў і навуковых работнікаў аб выніках далучэння Польшчы да Еўрасаюза. Як пад-

крэсліў, у першым годзе членства Польшча заплаціла 2,5 мільярда еўра складчыны, але з еўрасаюзнай касы дастала на каля паўтара мільярда больш. Успамінаючы аб усходняй замежнай палітыцы ЕС, зазначыў:

— Тая палітыка ва ўсходнім маштабе — поўная параз, слабасцей, незапісаных элементаў.

Пералічыў тут польскія канцэпцыі ў зносінах з Расіяй, Украінай, Беларуссю і Малдовай. Прытым дадаў, успамінаючы м.інш. Украіну:

— Польшча на працягу апошніх двух гадоў, дзякуючы сваёй актыўнасці, прымала вырашэнні адказна і своечасова. Стварыла сабе несумненнае месца краіны, з думкай якой трэба лічыцца.

Спасылаючыся на гаспадарчыя справы, сказаў:

— Еўропа не мае шанцаў на поспех у эканамічным маштабе ў сусветнай канкурэнцыі без павелічэння сродкаў на развіццё навуковай базы.

У час прэс-канферэнцыі, адказваючы на пытанні „Нівы”, Владзімеж Цімашэвіч падтрымаў сваё рашэнне аб адыходзе з палітычнага жыцця, хоць неадзначна:

— Незвычайна мала праўдападобна, каб я стартаваў у парламенцкіх выбарах, а найменш праўдападобным сцэнарыем з’яўляецца такі, каб я меў прыняць удзел у прэзідэнцкіх

загса, Арлянскую гміну 31 снежня 2004 года насяляла 3 607 асоб, у тым ліку самую Орлю 953. Большасць жыхароў складаюць дарослыя і пенсіянеры. Дзеля параўнання: у 1970 годзе ў гміне пражывала 7 020, у 1981 — 5 649, у 1994 — 4 688 асоб.

Ужо шмат гадоў у гміне нараджаецца каля пятнаццаці дзяцей у год, а адыходзіць назаўсёды каля 150 асоб. Прымаючы гэта пад увагу, за дзесяць наступных гадоў адыдзе з гміны прынамсі тысяча асоб — амаль трэць ад сённяшняга ліку насельніцтва. Пад пагрозай поўнага абязлюдзення апынуцца самыя малалікія вёскі: Москаўцы (50 жыхароў), Вулька (32), Чахі-Забалотныя (30), Паўлінова (23), Круглае (17), Антанова (10).

Можна цалкам рэальна меркаваць, што пры захаванні сучаснага натуральнага прыросту за 30-40 гадоў мала хто будзе пастаянна жыць у Арлянскай гміне.

Апытаныя на рынку ў Орлі людзі згодна гаварылі мне, што Орля можа калі-небудзь і дачакаецца каналізацыі, людзі можа будуць жыць выгадней, але будзе вельмі сумна, бо мясцовыя і так будуць бяднейшыя за іншых. У Орлі галоўным чынам будуць жыць пенсіянеры, якія, выехаўшы раней за працай у гарады, будуць сюды вяртацца на старасць. Пасля ў Орлю будуць прыязджаць іхнія ўнукі і праўнукі. Орля будзе для турыстаў і для таго, каб тут дажываць.

выбарах. Зразумелае, аднак, тое, што я не стаўлю кропку над „і”. Я кажу аб сваім настаўленні, а не аб канчатковых рашэннях.

І шырэй:

— Сёлетнія прэзідэнцкія выбары будуць мець агромнае значэнне. Таму, што можна трывожыцца тым, якая будзе польская дэмакратыя, якое будзе польскае самакіраванне, якая будзе адказнасць нашай замежнай палітыкі. Вось, буду ўпарта прыгадваць, што ў стасунках з Расіяй, Нямецчынай, ЗША да гэтай пары паўтараўся матыў, што трэба больш цвёрда, рашуча „дамагацца”, патрабаваць, і гэтак далей. Гэта азначае правінцыйны спосаб мыслення аб замежнай палітыцы, які складваецца ў сапраўднасці з запалохвання, дзеянняў пры дапамозе выключна цвёрдых інструментаў. Гэта прасцяцкае разуменне замежнай палітыкі, якое, калі б вялося нашай краінай, хутка давяло б да незваротных шкодаў, ізаляцыі Польшчы ў міжнародных адносінах, страты здабычаў апошніх гадоў, якія нашу краіну ўзнялі высока, можа нават занадта як на дэмаграфічны і эканамічны патэнцыял.

— Хто, пасля вашага адыходу з палітыкі, зможа „добраўпарадкаваць” шматтысячны і верны электарат на Падляшшы? — дапытваліся мы.

— Саграшыў бы я ганарлівасцю, калі б заявіў, што няма на маё месца спадчыннікаў. Ведаю, аднак, што ў першых выбарах, у якіх я не буду прымаць удзелу, так лёгка і злітна мае сімпатыкі не пойдучы да чарговага палітыка.

Няма, усё ж, людзей незаменных.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

25 Сакавіка ў сталіцы Латвіі

Яшчэ ў пачатку сакавіка вуліцы сталіцы Латвіі — Рыгі расквецілі бел-чырвона-белыя афішы. Гэта Латвійскае таварыства беларускай культуры „Сьвітанак” склікала рыжан на свята, прысвечанае векапомнай даце 25 сакавіка, дню, калі была абвешчана незалежная Беларуская Народная Рэспубліка.

Рыга ведае гэта найвялікшае свята беларусаў. ЛТБК „Сьвітанак” адзначае яго з самага пачатку свайго існавання. І за гэты час ніколі не парушыла традыцыю. Вось і сёлета 20 сакавіка зноў у чарговы раз „Сьвітанак” запрасіў рыжан на гадоўнае беларускае свята.

Віруе гаманлівая людская плынь у будынку Дома Рыжскага яўрэйскага аб’яднання, што ў самым цэнтры нашага горада. З усіх канцоў Рыгі і нават з іншых гарадоў Латвіі з’язджаліся сюды людзі, каб узяць удзел у святкаванні 87-х угодкаў абвяшчэння БНР. Гасцінна расчыненыя дзверы Вялікай залы, якую добраахвотлівыя гаспадары вылучылі беларусам для іх імпрэзы. Многія з гасцей прыпыняюцца ля сталаў, дзе размешчаны перыёдыка, інфармацыйныя матэрыялы і адыходзяць ад іх з буклетаў „Сьвітанка” і газетай „Ніва”. Тыднёвік беларусаў Польшчы дасылаецца ў таварыства з ліпеня мінулага года і гэта ўжо таксама традыцыя — „Ніва” разам з намі на ўсіх нашых святах.

Прыгожым і сімвалічным было адкрыццё ўрачыстасцей.

Загучаў латышскі народны інструмент коклэ, загаварылі, заплакалі струны і гурт „Сьвітанак” распачынае „Магутны Божа”. Дзесяткі галасоў падхопліваюць гэты беларускі гімн-малітву і яе пранікнёныя словы ў гэты момант аднаюць усю амаль паўтысячную залу. Сярод прысутных — не толькі беларусы. Адзначаць разам з беларусамі свята палічылі неабходным рыжане самых розных нацыянальнасцей. У зале — прадстаўнікі Міністэрства культуры

У выкананні гурту „Сьвітанак” гучыць „Магутны Божа”.

і Міністэрства інтэграцыі Латвіі, Латвійскай акадэміі навук, кіраўніцтва Асацыяцыі нацыянальна-культурных таварыстваў Латвіі і кіраўнікі іншых нацыянальных суполак.

Ёсць пэўная аналогія паміж Днём незалежнасці, які Латвія адзначае 18 лістапада, у дзень абвяшчэння незалежнай Латвійскай Рэспублікі ў 1918 годзе, і днём абвяшчэння БНР 25 сакавіка 1918 г. Аб гэтым, у прыватнасці, гаварыла ў сваёй прывітальнай прамове старшыня таварыства Таццяна Казак. Праследжвала гістарычныя паралелі і наступны выступоўца — прафесар Латвійскага ўніверсітэта Ілга Апіне. Святкаванні 87-х угодкаў беларусамі Латвіі стала магчымым, дзякуючы падтрымцы Латвійскага фонду грамадскай інтэграцыі, Еўрасаюза, Рыжскай Думы і Асацыяцыі нацыянальна-культурных таварыстваў Латвіі.

І ўсё ж такі, нягледзячы на сумныя гістарычныя і сённяшнія рэаліі, светлай і жыццясцвярдзальнай атрымалася гэтая імпрэза. Тон у святочным канцэрте задалі гаспадары — удзельнікі вакальнага гурту „Сьвітанак”. Краналі сэрца вершы беларускіх паэтаў, патрыятычныя песні змяняліся народнымі. Спявалі іх не толькі самі беларусы. Заспявалі па-беларуску і наступныя удзельнікі святочнага канцэрта —

латышскія і польскія вакальныя калектывы і салісты. А як шчыра апладзіравала зала літоўскаму танцавальнаму гурту, калі той распачаў на сцэне беларускую „Бульбу”.

Ну а самы вялікі поспех выпаў на долю моладзі — вакальнага гурту „Вавёрчак” Рыжскай беларускай асноўнай школы пад кіраўніцтвам Наталлі Дзірвук і самых юных удзельніц гурту „Сьвітанак” — сяспёр Лаўры і Людмілы Ігнатавы, калі яны выконвалі сольныя нумары. „Цешаць і вока, і слых”, — так зала пракаментавала выступленне юных беларусачак. Гэтыя дзеці, якія нарадзіліся і выраслі на латвійскай зямлі, не толькі самі шануюць родную мову і родную культуру, але сваімі выступленнямі далучаюць суродзічаў да спрадвечных каштоўнасцей нашага народа.

Але не толькі цудоўным канцэртам запомніцца рыжанам беларуская імпрэза. Вялікую цікавасць выклікала ў прысутных і наступная частка святочнай праграмы — дэманстрацыя мастацкай стужкі Андрэя Кудзіненкі „Акупацыя. Містэрый”. Для рыжан гэта рэдкая магчымасць убачыць сучасны і незалежны беларускі фільм. Яе і скарысталі арганізатары свята, тым самым зрабіўшы святочную праграму больш цікавай і рознабаковай.

Таццяна КАСУХА (Рыга)

„Вільдштэйн” у Чаромсе

22 лютага на XV сесіі Рады гміны ў Чаромсе радныя пазнаёміліся з комплексам спраў, якія тычацца настаўнікаў, між іншым, заробковай платы, кватэрнага і вясковага дадаткаў, фінансавання форм прафесіянальнага ўдасканальвання і правілаў ўзнагароджвання за дыдактычна-выхаваўчыя дасягненні. Пад абмеркаванне дэпутатаў былі вынесены справы адмены паўнамоцтваў раднага Анджэя Янушчыка і пазіцыя Рады наконт заявы дырэктара Падляскага рэгіянальнага прадпрыемства пасажырскіх перавозаў аб увальненні з працы кандыдата Яўгена Тыханюка, які з’яўляецца радным.

У пасаджэнні ўдзельнічаў павятовы камендант паліцыі, які пазнаёміў са станам публічнага правапарадку на Гайнаўшчыне. У мінулым перыядзе зафіксавана 72 злачынствы, 6 узломаў, 2 кражы і 36 дарожных выпадкаў. У час дыскусіі, радны Лявон Селях крытычна аданіў працу паліцэйскіх. Як прыклад паказаў два ўзломы ў яго краму. У абодвух выпадках паліцыя не знайшла віноў-

ных. Расследаванне спынена. Радны Яўген Тыханюк адмоўна ставіўся да прапановы наконт саўдзельнічання гміны пры закупцы аўтамабіля для паліцыі. На яго думку больш карысным было б выдаць гэтыя грошы на закупку аўтобуса для школы. Далей Яўген Тыханюк запытаўся ў вайта: — Ці можаце паясніць, спадар вайт, чым вы займаліся ў шасцідзесятых — васьмідзесятых гадах? Ваша прозвішча знаходзіцца на г.зв спіску Вільдштэйна...

На інтэрпеляцыю Тыханюка рэзка адклікнуўся вайт:

— Адкуль гэта біяграфія вайта з’яўляецца тэмай інтэрпеляцыі? — пытаў дэпутатаў.

Пачалася вострая палеміка паміж радным і вайтам. У канцы кіраўнік гміны заявіў:

— Нічога перад Радай не скрываю. Няма прычыны, каб я мог саромецца мінулага. Тэма маёй біяграфіі неаднойчы ставілася на публічны форум. Таму лічу лішнім паўтарацца. На іншыя пытанні адкажуць кіраўнікі паасобных аддзяленняў, — заявіў вайт.

Апошнім пунктам парадку пасаджэння былі пытанні і прапановы. У час дыскусіі бралі голас так жыхары, як і радныя. Марк Радзікоўскі з Чаромхі крытычна паставіўся да інтэрпеляцыі Яўгена Тыханюка і пагаворцы, быццам бы прозвішча вайта знаходзілася на г.зв „спіску Вільдштэйна”. — Спісак тычыцца Мазавецкага ваяводства і абсурдам было б каб менавіта прозвішча пана Врублеўскага на ім знаходзілася, — закончыў выступленне.

Старшыня таварыства „Прыязны транспарт” Надзея Суліма заклікала жыхароў да актыўнага саўдзельніцтва ў складанні чыгуначнага раскладу язды на інтэрнэтавай старонцы, які прадбачаецца на красавік гэтага года. — Ад нас саміх залежыць, як будзем карыстацца лакальнымі спалучэннямі. Падляскае ваяводства займае перадапошняе (пятнацатае) месца ў краіне ў прад’яўленні такіх прапаноў. І не шукайма віноўнікаў, што нам цяжкі „не пасуюць”. Мы паслалі ў пачатку года заўвагі да снежаньскага раскладу язды. Адобрылі іх і зрабілі папраўкі. Пахадайнічаць, значыцца, варта.

Уладзімір СІДАРУК

Каму паскардзіцца?

Добрасумленнаму чалавеку цяжка жыць. Зараз працвітае адно зладзейства і махлярства. Ад прахадзімцаў, на якіх няма паратунку, не адчэпішся. 17 сакавіка пакарыстаўся я прыватным таксі (рэгістрацыйны нумар ВІО 5975). З вуліцы Міцкевіча на Заменгафа са сваяком ехалі. Шафёр таксаметра не ўключыў, але за праезд дзесяць злых казаў плаціць. Калі я патрабаваў чэк, дык уручную напісаў рахунак. Аднак мяне зрабіў дурачком, бо ў рубрыцы „okreslenie uslugi” памеціў: „Według wskaźnika kasy fiskalnej”. Відаць, несумленны перавозчык не адно мяне ў лапці абуў. Дык каму паскардзіцца?

Тры гады хадайнічаю, каб Павятовая ўправа публічных дарог у Гайнаўцы ссыкла ліпу, якая над дахам майго дома павісае. Чыноўнікі абяцалі зрэзаць дрэва. Зараз хвастом прыкрываюцца. Тлумачаць, што ў іх грошай няма. Прапанавалі мне ліпу зрэзаць, а для іх грошы за апал заплаціць. Няўжо лічаць, што пенсіянеру нябесная каша сама з неба падае?

Мой сябрук Міхась Б. трэці год з Гміннай воднай суполкай у Кляшчэлях водзіцца. У 2002 г. селянін заяву падаў, каб залеглыя складчыны пагасілі. Аргументаваў, што ў гэтых гадах шкоду пацярпеў па прычыне няўмелых меліярацыйных устаноў. Прасіў камісіяна праверыць. Ніхто пальцам не варухнуў. Праўда, сакратар Гміннай суполкі ў Кляшчэлях пагаджаўся з селянінам, што ўстаноўкі ўстарэлыя, бо ў шасцідзесятых гадах пракадалі. Аднак на іх рамонт не хапае грошай. Затым гаворыць: „У пенсіянера грошы ёсць, дык плаці. Ніякіх ільгот даваць не будзем”. Міхась Б. пісаў скаргу ў староства, прад’явіў факты, што чыноўнік у дакументах махлюе. Быццам гарохам аб сцяну. Замест самаўрадавай камісіі Беластоцкае тэлебачанне прыязджала. Паказалі публічна як справа маецца. Нічога не памагло. Сёлета зноў прыслалі паведамленне, каб „залеглыя” складчыны плаціць, хоць гаспадар ад 2002 г. узносы акуратна плаціць. Дык каму зараз паслаць скаргу на прахадзімцаў з Кляшчэляў. Няўжо Усавышняму да неба? (ус)

Вельмі шануюны Сп. Рэдактар!

Шчыра вітаю Вас, Вашых супрацоўнікаў і ўсіх Вашых чытачоў з Днём Волі — 87-мі Угодкамі Абвешчання Незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі Векапомным АКТам 25-га САКАВІКА 1918 г., і зычу ўсім Вам вялікіх поспехаў у прыватным і грамадскім жыцці.

Падчас свайго доўгавяковай гісторыі, беларускі народ быў змушаны перажываць і перамагаць шматлікія цяжкасці і выпрабаванні і мы не маем найменшага сумніву, што беларускі народ пераможа сучасныя выпрабаванні і асягне тыя Ідэалы свайго дзяржаўнага жыцця, на якім базуюцца ўсе сапраўды незалежныя і дэмакратычныя краіны сьвету...

Няхай Жыве Вольная Дэмакратычная Рэспубліка Беларусь!!

Алесь Алехнік, Генеральны Сакратар Задзіночання беларусаў у Аўстраліі

Аб’явы

Думка, producent, tel. (022) 785 22 53.

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

Зорка

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ І МОЛАДЗІ

Фота ГАННЫ КАНДРЦЮК

Удзельнікі конкурсу „Роднае слова 2005”

„Роднае слова” ў Беластоку

Люблю „Роднае слова” ў Беластоку. І не справа тут у лакальным патрыятызме — не! Справа ў атмасферы. Дзеці і моладзь жыва ды спантанна ўспрымаюць кожнае выступленне. Стыль задаюць гімназісты, якія смяюцца з заядлага саперніцтва акрашанага зайздасцю. Іх апладысменты і воклічы маюць часам жартоўны характар, аднак ніколі не правароняць класнае выступленне. Тады воплескі мёдзікам льюцца па сэрцы тым дэкламатарам, якіх не дацаніла журы.

Іншая справа — сярод публікі многа „бацькоўшчыны” — як кажа пра бацькоў і сваякоў мая дачка, дэкламатарка. Падтрымка бацькоў патрэбная асабліва наймалодшым, якія не атрымалі спадзяванага месца або ўзнагароды і пасля конкурсу заліваюцца слязамі.

У гэтым годзе было найбольш дэкламатараў! Самая вялікая грамада з Беластока — аж 54 асобы. Тут дашкольнікі з Самаўрадавага польска-беларускага прадшколя н-р 14, школьнікі з „чацвёркі” (33 асобы), моладзь з гімназіі н-р 7 (13 асоб). Па сем дэкламатараў прыехала з Гарад-

ка, Рыбалаў ды ўпершыню з Бабік на Сакольшчыне.

Цікава, што самым улюбёным аўтарам аказаўся Станіслаў Шушкевіч. Яго вершы, можна сказаць, склалі трэцюю частку рэпертуару. На другім месцы апынуўся Леанід Пранчак, і, як заўсёды, папулярныя ў нас Артур Вольскі, Васіль Вітка, Максім Танк, Пятрусь Маляўка... Гімназісты дэкламавалі вершы Віктара Шведа, М. Арла (дэкламавала Каміля Цітка з Гарадка), і Рэнаты Більмін (дэкламавала яе дачка Мая).

Мае фаварыты не заўсёды супадалі з ацэнкай камісіі, таму коратка згадаю іх выступленні. Сярод наймалодшых найбольш спадабалася мне Магдаліна Бабік (талент), а ў катэгорыі I-III класаў — Лідка Пякарская. Лідка прадэкламавала верш Леаніда Пранчака „Курачка”. У яе музычнае адчуванне слова, ды акцёрска-жартаўлівае выкананне, культура слова, свежасць. Слова — вясна! Прыгожа і цікава выступілі сяброўкі Лідкі — Ніна Ваўранюк і Юліта Нікалаюк. Дарэчы, усе дэкламатаркі дацаніла камісія, таму цікава будзе

назіраць за іх выступленнямі ў Нараўцы.

Сярод старэйшых (у катэгорыі IV-VI класаў) камісія і публіка вылучыла Наталлю Кандрацюк-Свярубскую (рэфлексіўны верш-казка Ларысы Геніюш „Дзед”) і Олю Каліну. Наколькі апошняя прадэкламавала жартаўлівы верш „Камар брынкун і жаба квактуха” Казіміра Камейшы і падарвала залу акцёрствам, настолькі другая выклікала рэфлексію і ўзрушыла да слёз. Наталля, калі параўнаць яе ранейшыя жартаўліва-акцёрскія дэкламацыі і „танцы”, зрабіла крок уперад! Дзяўчынка праявіла арыгінальнасць — яе дэкламацыя набыла ўжо індывідуальны характар.

Зусім недацэненай і незаўважанай камісіяй асталася Паўліна Варановіч з Бабікаў. Паўліна падрыхтавала верш Артура Вольскага „Захварэў парсючок”. У Паўліны вялікае адчуванне сцэны ды прыгожае вымаўленне. Дзяўчынка не павінна здацца.

Я веру, што з цягам часу гэтая яна заважо Гран-пры.

Менавіта лаўрэаткай раённага конкурсу Гран-пры 2005 стала Наталля Швед (на здымку). Наталля выступіла з творам Ана-

толя Вярціскага „Баіцца беларус быць беларусам”. Маім фаварытам сярод гімназістаў быў Міхась Хмялеўскі і Аня Касацкая з Гарадка (на жаль, недацэненая камісіяй), якая дэкламавала твор Людкі Сіль-

новай „Каханне”. Наогул гімназісты з дыстанцыяй ставіліся да сваіх выступленняў, аднак амаль кожны твор можна яшчэ падцягнуць „угару”. Ёсць на гэты шанец — большасць з іх паедзе на цэнтральныя элімінацыі ў Нараўку, якія адбудуцца 11 красавіка г.г.

„Роднае слова” ўжо 34 год арганізуе Беларускае грамадска-культурнае таварыства. Беластоцкі агляд адбыўся 23 сакавіка ў будынку Таварыства па вул. Варшаўскай, 11. На свяце пабываў пэт Віктар Швед. У гэты дзень пэту споўнілася 80 гадоў. Захопленыя і ўдзячныя дзеці праспявалі Юбіляру „Многае лета!”

Белы бусел-клекатун

На коміне ў маёй вясковай хаце пад восень сталі начаваць два старыя буслы. Прыляталі, мабыць, яны ад шмат гадоў, кожны год дакладвалі на даху суседскай хаты новы ярус — будавалі і аднаўлялі сваё гняздо. Выводзілі дзетак, адпраўляліся восенню з дзяццмі і вялікай грамадой іншых буслоў на зімоўку ў цёплы край. А ў тое лета выхавалі чацвёрта здаровых, вялікіх буслянят, і не хапіла месца старым бацькам у роднай хаце! Усё ж, разам, згодна паляцелі яны ў цёплы край. Ды не ўсе буслы, апрача хворых і нялётных птушак (некаторыя з іх іншыя буслы ўмярцвяюць, каб не пакутавалі, бяссільныя, пакінутыя на зіму ў Еўропе), адлятаюць. У Польшчы застаецца больш за дзесяць здаровых буслоў, якім, мабыць, і не хочацца збірацца на поўдзень.

Ужо ў лютым збіраюцца буслы да веснавой вандроўкі. Накіроўваюцца да сваіх летніх дамоў. Штодзень пераадольваюць па больш за 250 км. Спыняюцца на кароткае аднаўленне сіл. На пачатку сакавіка перасякаюць Суэцкі канал. Далей ляцяць паўз берагі Міжземнага мора праз Турцыю, Босфарскі праліў на поўнач Еўропы. У першую дэкаду сакавіка яны ўжо ў Польшчы. У красавіку — час на займанне гнёздаў. Найбольшым поспехам карыстаюцца гнёзды найлепш распаложаныя. Часам на-

ват буслы б'юцца за лепшыя тэрыторыі для вывадку. Пачынаецца выседжанне як. У маі праз 34 дні вылупліваюцца малыя. Бусловыя пары абое ангажуюцца ў выкормліванне і выхоўванне буслянят. У чэрвені буслы хутка растуць. Ужо ўмеюць стаяць на гняздзе. Пачынаюць сістэматычныя практыкаванні мышцаў крылаў. У ліпені бусляняты дасягаюць памераў дарослых буслоў. Супольна з бацькамі вылятаюць жыраваць. Удасканальваюць мастацтва палёту. У жніўні пачынаюцца падрыхтоўкі да далёкай вандроўкі. Буслы інтэнсіўна наядваюцца, набіраюць сілу. Збіраюцца ў вялікія чароды-сеймікі. У апошнюю дэкаду месяца большасць з іх вырушае ў дарогу на поўдзень. У верасні буслы ўжо ў падарожжы. У дарозе дастаткова ім найчасцей дзень-два для адпачынку. Толькі ў Ізраілі спыняюцца на каля 10 дзён. Пад канец месяца дабіраюцца ў Егіпет. У кастрычніку некаторыя буслы застаюцца ў Судане, Эфіопіі. Большасць кіруецца далей на поўдзень Афрыкі. У лістападзе частка птушак спыніцца на зімоўку ў Кеніі і Замбіі. Для іншых вандроўка працягваецца. У снежні найбольш стойкія буслы дабіраюцца ў Паўднёва-Афрыканскую Рэспубліку. Тут канец падарожжа. А праз месяц — далей у дарогу...

Міра Лукша

Дэкламатары з Бабік з настаўніцай Іааннай Якубовіч

Лаўрэаты „Роднага слова” ў Беластоку

Камісія ў саставе Тамара Русачык (старшыня), Яніна Плютовіч, Галена Добаш вылучыла лаўрэатаў у чатырох катэгорыях. Вось вынікі:

Дашкольнікі

I месца — Юстына Апольская,
II месца — Магдаліна Бабік,
III месца — Данель Дымчук, вылучэнні — Анна Аляксейчык, Тамаш Сілкін (усе з самаўрадавага Польшка-беларускага прадшколя н-р 14 у Беластоку).

I-III класы

I месца — Лідзія Пякарская (на здымку), ПШ н-р 4 у Беластоку,

Оля Каліна і Наталля Кандрацюк-Свярубская, якая „зрабіла крок уперад!”

II месца — Павел Варановіч, ПШ у Бабіках, Тамаш Максімяк, ПШ н-р 4 у Беластоку, Ганна Пякарская, ПШ н-р 4 у Беластоку,

III месца — Юстына Давідзюк, ПШ у Рыбалах, Мацей Карчэўскі, ПШ н-р 4 у Беластоку, Аляксандра Карпюк, ПШ у Гарадку,

вылучэнні — Кацярына Бялькевіч, ПШ н-р 4 у Беластоку, Сільвія Снарская, ПШ у Бабіках, Эмілія Мусько, ПШ н-р 4 у Беластоку, Дарота Лесьнік, ПШ у Рыбалах.

Гімназія

Гран-пры — Наталля Швед, Гімназія н-р 7 у Беластоку,

I месца — Магдаліна Карчэўская, Гімназія н-р 7 у Беластоку, Кацярына Кузьміч, Гімназія ў Гарадку,

II месца — Альжбета Юшчук, Агульнаадукацыйная музычная школа II ступені ў Беластоку і Гімназія н-р 7, Наталля Рудчык, Гімназія н-р 7 у Беластоку, III месца — Міхась Хмялеўскі, Гімназія н-р 7 у Беластоку, Міхась Каліна, Гімназія н-р 7 у Беластоку,

вылучэнні — Аляксандра Максімяк, Гімназія н-р 7 у Беластоку, Камілія Цітко, Гімназія ў Гарадку.

ЗОРКА

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Польшка-беларуская крыжаванка № 14

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

▼		Oto	Jasny	Dzika marchew	▼	Skakanka	▼	Swat	▼
▶		Czubek							
	Wieśniak	▶	▼	▼					
	Wąs								
Wy	▼					Ton		Scenariusz	
Wiosna	▶								
						Kark	▶		
Kurnik						▼			
Zeszyt	▶						Dar	Ada	
	Jard						▼	▼	
	Plecak		Skarb	▶					
			Więc						
				Rzędy					
				Obrzeże	▶				

Адказ на крыжаванку н-р 10: Кубак, зуб, Апанас, граматыка, мікрафон, мак, Трокі, Ян, паркан, на, калаўрот. Кут, як, гімн, арка, парк, ял, крама, нафта, матор, сынок, кант, бараніна.

Узнагароды, запісныя кніжкі, выйгралі: Бася Анджаеўская, Марцін Стоцкі і Бася Хіліманюк з Дубін, Уршуля Пташынская і Юстына Смольская з Нараўкі, Наталля Эльвіра Ялоза і Юліта Кур’яновіч з Нарвы. Віншуйце!

Юлія Нікалаюк, ПШ н-р 4 у Беластоку, Анна Шэўчык, ПШ у Гарадку,

II месца — Ніна Ваўранюк, ПШ н-р 4 у Беластоку, Габрыель Масальскі — ПШ н-р 4 у Беластоку,

III месца — Івона Максімяк, ПШ у Рыбалах, Альжбета Зайко, ПШ н-р 4 у Беластоку, Моніка Кухарэвіч, ПШ н-р 4 у Бабіках,

вылучэнні — Матэвуш Іванюк, ПШ н-р 4 у Беластоку, Пятрусь Астапчук, ПШ н-р 4 у Беластоку.

IV-VI класы

I месца — Аляксандра Каліна, ПШ н-р 4 у Беластоку, Наталля Кандрацюк-Свярубская, ПШ н-р 4 у Беластоку, Матэвуш Сэвастыянік, ПШ н-р 4 у Беластоку,

Дзмітры ШАТЫЛОВІЧ

Юбіляру Віктару Шведу

Год капа ўжо прайшла з таго часу,
Як сустрэўся калісь я з Табой,
Не ў палацах для муз на Парнасе,
А ў гімназіі бельскай, зімой.

Я з'явіўся ў шынелі вайскавай,
Як салдат прамінуўшай вайны,
І, як Ты, выйшаў з хаты вясковай,
Каб навукі араць цаліны.

І там нас беларуская мова
Прывяла да сяброўства найперш,
Там на ёй першы раз выпадкова
Напісаў я ў газетку свой верш.

У гімназіі на сценгазете,
З нашых творчых бутонаў раслін,
Мо магло б паказацца суквецце,
Ды іх знішчыў варожы пачын.

Бо закрыў ён нам нашу школу,
Нас па свеце зусім разганяў,
І па блуканнях доўгіх наўкола,
Я Цябе ў Беластоку спаткаў.

Хоць жылі мы з табой у Варшаве,
На Лавіцкай у доме адным,
То чамусьці сустрэцца на яве
Не маглі мы праз год зусім.

Як знайшлі мы наш творчы прыстанак
На старонках газеты „Нівы”,
То сустрэліся мы нечакана
У рэдакцыі ў час веснавы.

З той пары часта нашы дарогі
Сутыкаліся ў БэГаКаТэ.
Ты не раз для мяне быў падмогай
У жыццёвым маім каратэ.

Я сачыў за Тваім шляхам творчым,
І Твой поспех мяне акрыляў,
Усхваляў я адпор твой станоўчы
Да бяздушных, бязлітасных спраў.

Час для нас праляцеў, як ракета,
І ўжо восем дзесяткаў задаў
Праміне для Цябе сяголета
Поўных поспехаў, творчых пладоў.

І на Твой юбілей я жадаю
Для Цябе і здароўя, і сіл,
Каб паэзія ў вершах жывая,
Выплывала ў Цябе ў небасхіл.

Каб у „Зорцы” штотыдзень два вершы
Ты дасціпна дарыў для дзяцей,
Каб Ты чуўся штодзень здаравейшы,
Святкаваў многа раз юбілей.

Дарагі Віктар!

Вось і яшчэ адзін Сакавік, самы блакітны і вычысты, ускладае табе на галаву свой лаўровы вянок, несучы табе радасную вестку пра тваё непаўторнае свята, якое як адданы сын бацькоўскай зямлі і таленавіты патэт ты сустрэў у нястомнай працы і творчым росквіце, праслаўляючы сваю Айчыну, свой родны край і бацькоўскі дом, якія вынеслі цябе ў Мора нялёгкага і неспакойнага жыцця, каб ты сваім палымным словам уславіў іх на вечныя часы!

Няхай гэты чароўны Сакавік запаліць пад тваімі вокнамі восемдзесят крышталёвых ледзяшоў у гонар твайго высокага юбілею, напоўненых святлом твайго непагаснага сэрца, тваёй неаслабнай любоўю да роднай зямлі і людзей, якія жывуць на ёй, вечнай любоўю да тваіх родных і блізкіх — дарагіх і нязменных анёлаў-ахоўнікаў твайго дома!

Юген Міклашэўскі, Мінск, 23.03.2005

Тэмы вайны і сталіншчыны

ФОТА АЛКСЕЯ МАРОЗА

Алімпіяда распачалася з пісьмовых працаў

Да цэнтральных элімінацый XI выпуску Алімпіяды беларускай мовы, якія 9 сакавіка адбыліся ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы, прыступілі 23 вучні. Ліцэісты разлічвалі, што па прычыне святкавання васьмідзесяцігоддзя з дня нараджэння Васіля Быкава, так як на раённым этапе, пытанні па яго творчасці будуць занесены ў тэмы пісьмовых прац і вусныя пытанні. Іх меркаванні спраўдзіліся. Дзве тэмы пісьмовых работ абаяліся на творчасць Васіля Быкава. Некаторыя белліцэісты, якія пісалі на трэцюю, свабодную тэму, таксама пакарысталіся творами Васіля Быкава. Сярод фіналістаў былі вучні першых і другіх класаў. Яны самастойна чыталі творы, якія ў адпаведнасці з праграмай разглядаюцца ў трэцім класе.

— Творы Васіля Быкава, як пісьменніка з прасторы былога Савецкага Саюза, перакладліся на многія мовы свету. Зараз яго творы можна чытаць на 50 мовах. Васілю Быкаву, як змагару за вольнасць і вялікаму беларускаму псіхалагу, належыцца асабліва пашана, — сказаў прафесар Аляксандр Баршчэўскі з Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта, якая разам з Таварыствам Польшча-Усход выступае арганізатарам беларускай алімпіяды.

Большасць вучняў пісала працы на першую і другую тэмы. Яны на аснове мастацкіх і публіцыстычных твораў Васіля Быкава аналізавалі злычынствы сталіншчыны. Разважалі яны аб салдацкім гераізме і баязлівасці, якія ў сваёй творчасці апісаў Васіль Быкаў. Некаторыя ўдзельнікі алімпіяды выбралі трэцюю тэму і пісалі пра ролю і значэнне пісьменніка ў жыцці народа. Заўважылі яны вялікую ролю эміграцыйных пісьменнікаў і класікаў беларускай літаратуры ў фарміраванні нацыянальнай беларускай свядомасці.

— Я пісала пра дэмакаванне сталінскіх злычынстваў у творчасці Васіля Быкава. Творы Васіля Быкава мне падабаюцца. Яны рэалістычна паказваюць сталіншчыну і ваенны перыяд. Няма там сухой інфармацыі, але знаходзяцца крапаючыя нас здарэнні. Я ўжо крыху ведала пра жыццё ў гэты перыяд ад бабулі і прабабулі, — кажа Эвеліна Пліс.

— Мне цяжка чытаць творы Васіля Быкава, дзе часта гаворыцца пра смерць. Многа ў іх песімізму, — кажа Паўліна Васілюк. — Я раней не ведала, што такой страшэннай была сталіншчына і вайна.

— Я рашылася пісаць пра салдацкі гераізм і баязлівасць, паказаныя ў ваенных аповесцях Васіля Быкава. Ведала я, што ў час вайны было вельмі страшна і ў саветаў не лічыліся з людзьмі. Аднак мне цяжка ўявіць, што былі такія страшэнныя здарэнні, якія апісвае Быкаў, — гаворыць Барбара Жэрунь. Яе сяброўка Наталля Бабулевіч хваліць творчасць Васіля Быкава, якая, паводле яе, займае паказвае ваенны перыяд.

— Творы Васіля Быкава чытаюцца нялёгка. Цяжкавата аналізаваць даўжэйшыя творы, калі вучні знаёмяцца з імі толькі ў фрагментах. Цяжка вучням зразумець часы сталіншчыны і калектывізацыі. Чытаючы творы Васіля Быкава ліцэісты адкрываюць новую рэчаіснасць, якой раней не ведалі, — гаворыць настаўніца Гайнаўскага белліцэя Вольга Сянкевіч.

Анэта Міцэвіч выбрала трэцюю тэму, але абаялілася на творчасць сучасных пісьменнікаў — Наталлі Арсеневай, Ларысы Геніюш і Васіля

Быкава. Вальдэмар Саковіч цікавіцца гісторыяй і таму пісаў пра Кірылу Тураўскага і Еўфрасінню Полацкую. У творчасці Якуба Коласа падабаецца яму рэалізм.

— Мы рады, што звольнены з матуральных экзаменаў па беларускай мове, — гавораць Вальдэмар Саковіч і Міхал Аніскевіч. — Думаем, што ў цэлым вусныя матуральныя экзамены будуць лягчэйшымі ад тых, якія трэба было здаваць паводле старых прынцыпаў. Аднак пісьмовыя экзамены могуць аказацца цяжэйшымі, бо можа быць замала часу на ўсе задачы.

— Рыхтуючыся да алімпіяды вучні паўтарылі веды па ўсёй беларускай літаратуры. Сустрэкаліся мы на пазаўрачных занятках раз або два разы ў тыдзень. Стараліся мы дакладна прааналізаваць творы Быкава, звяртаючы ўвагу на псіхалагізм у яго творах. Гаварылі мы аб сталінскіх рэпрэсіях і жорсткасці вайны на Беларусі, — кажа настаўніца Бельскага белліцэя Яўгенія Тарантэ і інфармуе пра грамадзячную частку працы. — У некаторых вучняў былі праблемы з практыкаваннямі на дзеясловах. Лепш атрымаліся задачы з лічэбнікамі і займеннікамі.

Пераклад тэксту з польскай мовы на беларускую не быў складаным. Аднак выявіліся праблемы з правапісам вялікіх літар.

— Правапіс вялікіх літар паводле граматыкі Тарашкевіча, якімі карысталіся эміграцыйныя пісьменнікі, блытаецца вучням з правапісам замацаваным у савецкай Беларусі, — інфармуе настаўніца Вольга Сянкевіч.

Пасля завяршэння пісьмовай часткі алімпіяды вучні паабедалі і крыху адпачылі. Вусныя адказы не доўжыліся, бо працавала некалькі камісій.

— На білетах з пытаннямі да вусных адказаў ёсць пытанні па ўсёй беларускай літаратуры. Сярод свабодных тэм у гэтым годзе ёсць пытанні пра Беларускі музей у Гайнаўцы, Белавежскую пушчу і рэлігійныя пачуцці ўдзельнікаў алімпіяды, — інфармуе прафесар Аляксандр Баршчэўскі. — Я думаю, што ў гэтым годзе лаўрэаты беларускай алімпіяды не будуць мець менш правоў, чым у папярэдніх гадах.

У гэтым годзе не будзе ўступных экзаменаў у вышэйшыя ўстановы і аб магчымасці паступлення пераможцаў алімпіяд у ВНУ будуць вырашаць сенаты паасобных вышэйшых устаноў. Зараз яшчэ ў Бельску-Падляшскім і Гайнаўцы няма белліцэістаў ахвотных паступаць на вучобу ў вышэйшыя ўстановы Беларусі.

— Яшчэ няма адноўленай дамовы паміж Польшчай і Беларуссю наконт вучобы там нашых студэнтаў. Аднак беларускія дыпламаты абяцаюць нам, што такая дамова неўзабаве будзе падпісана. Можа будзе яшчэ вучні, якія рашаюцца на вучобу ў Беларусі, — заяўляе Вольга Сянкевіч. — Вучні крыху баяцца, што ўся вучоба ў Беларусі можа быць на рускай мове. Некаторыя нашы ліцэісты ўвогуле не вучыліся рускай мове. Вучні апасаюцца таксама жыць у іншай дзяржаве і рэчаіснасці.

Аляксей МАРОЗ

Лаўрэаты Алімпіяды беларускай мовы, праведзенай 9 сакавіка 2005 года ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы

I месца — Юстына Вышкоўская (Бельскі белліцэй)

II месца — Барбара Жэрунь і Наталля Бабулевіч (Бельскі белліцэй)

III месца — Эвеліна Пліс (Гайнаўскі белліцэй)

IV месца — Данеля Дудзіч (Гайнаўскі белліцэй)

V месца — Анна Паўлючок і Аліна Трусевіч (Гайнаўскі белліцэй)

Ой, ляцелі гусі...

рускую, сербскую... Узніклі кнігі „We śnie, w bólu słowa” (Беласток 1979, пераклад Я. Леанчука), „Роздумы” (Беласток 1981), „З неспакойных дарог” (Мінск 1993), „Дзверы” (Беласток 1994, сааўтарства з Алесем Разанавым), „Лагодны час” (Люблін 1998, двухмоўны том — арыгінал і пераклады на польскую мову), „Адплывае спакойнае неба” (Беласток 1999)...

Гэты верш — першы надрукаваны — быццам адарваны ад грудзей ліст да тых, падобных паэту, хто ў палёце, каму па-

даць не раз на цвёрдую зямлю без забеспячэння-парашута абыякаваці, грубасці, безбалеснасці...

*ой, ляцелі гусі
грайце
завіруйма ў танцы
мы ўбачым іх крылы
вялікія
недасяжных
дайце нам гэтыя крылы
мы ўзляцім
над шырокім прасторам
будзем смяяцца
як наш свет малы
і калі ўпадзем
на зямлю чорную
мы ўбачым
свет
вялікі
і мы без крылаў
дзе яны*

*гусі забралі
ой ляцелі гусі...*

Тэрэса Занеўская ў кнізе аб нашай літаратуры „A dusza jest na wscho-dzie” напісала: „Паэзія гэта падарожжа. У глыбіню сябе. Пяро паэта — скальпель, які прабуе дакладна зняць першую скуру паэта. Але ніякі скальпель не з’яўляецца дасканалай прыладай. Гладкая скура працівіцца таму, даходзіць да цяжкіх акалечанняў, рысаў, паран, якія цяжка загойваюцца. Ніякія лякарствы тут не прыменіш, бо самаакалечанні мусяць самааздаравіцца. А працэс аздаравлення часта стэрылізуе скуру паэта з паэзіятворчых бактэрыяў. Паэзія — пастка. Пастка, засада, стоеная за кожным выказаным словам”. І паэзія бывае пракляццем, змаганнем, вечным боем з тым, што паэт, не верачы ў магчымасць выказання сябе перад глухімі, паралізуючым індывідуальнасць, светам, і словам ратуецца, каб у ім не прапасці, і прыручае, абязбройвае той свет, называючы яго.

Паэтэса ніколі не паддавалася ніякім кан’юнктурам, хутчэй маўчала, „упаўшы на зямлю чорную”, убачыўшы больш чым іншыя. Вершы тыя, як той найпершы, не старэюць, бо слова — першае, і вечнае. Тым больш што матчына, бацькоўскае, беларускае. Ад роднага Бельска, ад Аўгустова (дзе Надзея нарадзілася ў час, калі бацькі выбраліся ў радасную гасціну). Слова, як палёсткі часу і душы.

Праз год, 18 лютага, будзем святкаваць 60 юбілей Надзеі Артымовіч.

Міра Лукша

Сістэма як міф

Чутно адусюль: былі памылкі, ухілы ад ідэі, нават злачынствы, але мы гэта зробім лепш, учынім гэта ідэальна...

У эпоху, калі царыла Сістэма, навучалі нас у школах аб дарэмнасці індывідуальных нораваў. Быў жа ж гэта час трыумфу вялікіх падзей, якіх маштаб быў проста аж не да ўяўлення, сусветны, масавы. Што ж заставалася індывідуальным чалавечым асобеням, як не пакарыцца прысуду Гісторыі! Лякарствам на хваробу адыходзячай у ценю цывілізацыі капіталу, на выкараненне, мела быць Новая супольнасць. Пастулявалася распыленне адзінкі ў супольнасці — каб спазнаць веанне абсалюту, касмічнай поўнасці, святасці. Вось чалавецтва прыгожых ваяроў, рабочых, творцаў намерваецца выручыць старога Бога. Вось чалавеццае бытаванне ахопленое святлом экзальтацыі, пафасу. Рэвалюцыя патрабуе найвышэйшай ахвяры, нават ахвяравання адзінкавага жыцця. Варта рызыкаваць, паставіць усё на адну карту, паколькі планетарны гадзіннік адмервае час, а рай камунізму ўжо за вулгом вуліцы.

Уцекачы са Структуры, здраднікі, — што ж яны маглі запрапанаваць? Тоненькія, мяшчанскія папісканні, мітусню вакол зямных спраў, банальнасць штодзённасці.

Вобраз уцеляння Добра, Праўды і Красы, які я рэканструяваў, з’яўляецца якраз вобразам, метафізічным зманам. Паколькі рэальнасць, тая найбліжэйшая, была рэальнасцю ілжы і зняволення, усёйладнасці тайнай палітычнай паліцыі, марнатраўства чалавечай працы, а праца ж, чалавечая рупнасць мелі быць фундаментам Сістэмы. Сведкі ўсё ж перадаюць супярэчлівыя сведчанні, незалежна ад таго, што ідэю выпісвалі проста на людскіх спінах.

Сёння, пры здзяйсненні нашых вачах і пры нашым удзеле „вялікім зруху”, туга па страчанай маладосці — таксама туга і па рамантыцы ды прыгодзе, якой канчатковы вынік — быт знерухомелы ў сваёй паўнаце, шэдэўр вытворчасці, ідэал. Гэта туга жывая асабліва ў некаторых інтэлігентскіх колах. Сярод гэтых інтэлігентаў, якія становяцца на бакі цэнтраў улады, панавання, асабліва ўладання над чалавечым розумам. Іосіф Сталін, адзін са стваральнікаў Сістэмы, адыёзны чалавек, любіў называць пісьменнікаў „інжынерамі душы”. Таму ў эпоху выкоўвання падмуркаў камунізму прызнаваўся пісьменнікам ранг, да якога ні раней, ні пазней яны не дайшлі. Прынамсі варта задумацца, чаму ў Сістэмы было столькі прыхільнікаў — асабліва ў краінах па-за Сістэмай — пры жыцці Сталіна, хоць у сапраўднасці ўсё ж існавала свядомасць тэорыі, ГУЛАГу і генацыду, што пазней расакрэціў славетны рапарт Хрушчоў. Пасля смерці Сталіна пачалося ўвяданне, расклад, агонія, Сістэма страціла свой імгэт. Сустрэлася з агульнай крытыкай ажно тады, калі атупела яе пагрозлівае лязо, калі перастала быць таталітарызмам.

У істотнай рэфлексіі, якая заўсёды — одум над Богам, светам і чалавекам, ажывае старая як свет справа ўсеагульнага дэ-тэрмінізму ці ўсеагульнай свабоды.

Сёння, у час глабалізацыі, якая мае заключэнне ў вольным пераплаве капіталу, людзей, з’яў культуры, а якая няраз аказваецца ярмом, цяжарам і пагрозай, можна задумацца, хто з нас прагне супакою і ладу. Як заўважыў філосаф Марцін Гейдэгер: сузіраецца лад у прыродзе і чалавечым розуме, а гэта значыць, што прырода нам маніць, ашуквае. Паколькі чалавецтва, мабыць, стварае культуру, пакідаючы бяспечную натуру. Можна, няма добрай рады, апрача таго, каб выбраць, рашыцца на бясконцы шлях спроб і памылак.

Ежы Плютовіч

Вартасная кніжка

Надаўна прачытаў я кніжку п.з. „Беларусь пад нямецкай акупацыяй” п’яра Юрыя Туронка (на польскай мове) і хочацца мне каратка выказаць свае меркаванні наконт гэтай жывой гісторыі. Што ж, мы заўсёды між молатам і накавальняй, і ніякая ўлада ніколі не глядзела на нас спагадліва, і мы ўвесь час — свядома ці несвядома — былі пад нейкай акупацыяй. У першую сусветную вайну Беларусь апынулася пад немцамі і наш цёмны народ паверыў фальшывай рускай прапагандзе, што немцы, калі сюды прыйдуць, дык будуць рэзаць усіх нас амаль жыўцом. Таму сотні тысяч г.зв. бежанцаў хлынулі на ўсход; падганялі іх казакі, менш паслухмяным падпальваючы хаты. Наостаўшыя ў нас немцы аказаліся добрымі і культурнымі людзьмі: адкрылі дзецям беларускія школы, а жыды былі тады найлепшымі прыяцелямі тых немцаў. Напэўна не ўсюды было так блакітна і вясела, але нашай тэрыторыяй стаў праціць генеральны камісар нейкі Фалькенгаўн, які ставіўся да нас прыхільна, і на Беларусі сталі як пасля дажджу вырастаць патрыёты і змагары, а ў 1918 годзе была аб’яўлена Беларуска-Народная Рэспубліка, якая скоро была падзелена штэткамі між Польшчай і Савецкім Саюзам. І тут можна паставіць беларускай свабодзе кропку, бо

неўзабаве яна закончылася ў лагерах Сібіры і ў Картуз-Бярозе.

Калі ў 1941 годзе на тэрыторыю Беларусі з’явіліся гітлераўскія немцы, дык недабітыя бальшавікамі і палякамі беларускія патрыёты зноў сталі спадзявацца нейкай свабоды ці аўтаноміі. Але гэта была утопія, бо ніякаму тырану незалежная Беларусь не была патрэбнай, а патрэбны былі толькі землі з іх насельніцтвам. Аднак і ў гэты раз беларусам пашчаслівіла, бо Гітлер паслаў камісарам у Мінск свайго вернага друга Вільгельма Кубэ. Быў гэта адукаваны чалавек, непрыхільны антысемітызму. Ён спрачаўся з нацыстамі, якія яго ненавідзелі, але зліквідаваць не пасмелі, бо для гэтага патрэбна была згода самога Гітлера. Кубэ на падпарадкаванай яму частцы Беларусі (усходняя яе частка была пад ваеннай адміністрацыяй) адкрыў сямігадовыя пачатковыя школы для беларускіх дзяцей, некалькі сярэдніх школ і на канец нават адну вышэйшую. Дзеці хлынулі ў тыя беларускія школы, якіх было створана амаль тры з паловай тысяч. Гэтакая пашана Кубэ беларускаму народу калала Маскву быццам нож у сэрца, ды і нацысты не маглі дачакацца падзення галоўнага камісара Беларусі.

Варта яшчэ прыгадаць, што да вайны Кубэ напісаў ананімны ліст аднаму нацысцкаму судзі, у якім ставіў таму заклік, што ганьбіць жы-

доў, маючы жонку з яўрэйскімі каранямі. Аўтара пісьма скоро па почырку раскусіла гестапа і Кубэ прапаў бы, калі б не заступіўся за ім Гітлер; віноўны быў пазбаўлены сваіх пасада і толькі пасля захопу Беларусі Гітлер паставіў яго загадваць беларускімі землямі.

Ноччу з 21 на 22 верасня 1943 года гэты чалавек узарваўся ў сваім ложку на міне, якую падлажыла Галена Мазанік, якая працавала прыбіральшчыцай у будынку галоўнага камісарыята, а міну даставіла ёй бальшавіцкая падпольшчыца Восіпава. Гэтыя дзве герані паспяхова ўцяклі ўвечары ў партызанскі атрад, адкуль былі самалётам вывезены ў Маскву. Рэшт у дзельнікаў гэтага забойства немцы вылавілі і зліквідавалі. Тут аўтар мяркуе, што забойства Кубэ было супольнай справай савецкага НКУС і нямецкага СС, бо адны і другія чакалі смерці зненавіджанага Кубэ, які кляміў сваіх пабрацімаў за пачварныя зверствы над мірнымі людзьмі. Болей таго: СС ведала, што Мазанік да вайны працавала ў органах НКУС, але дапусціла такую асобу прыбіраць памяшканні галоўнага камісарыята. І яшчэ яна лёгка ўцякла з Мінска.

З кніжкі Туронка даведваемся, што польская падпольная АК многа крыўды прычыніла беларускаму насельніцтву; бывала, што гэтыя ва-які былі горшыя за гітлераўцаў. Немцы супрацоўнічалі з імі, а нават забяспечвалі некаторыя польскія часці зброяй.

Мікалай Панфілюк

Цяпер навучэнцы набываюць веды іншымі шляхамі, але не забываюцца на сваю альма-матэр і тыя ідэі, якімі яны пранікліся, калі вучыліся там...

http://licej.net

Нельга казаць, што няма лесу, калі ў зямлі ляжыць хаця б адзін жо- луд. У нечым гэтая думка перадае існаванне зачыненага лукашэнкаў- скаяй уладай Нацыянальнага дзяр- жаўнага гуманітарнага ліцэя імя Яку- ба Коласа. Нягледзячы на фізічную адсутнасць на беларускай зямлі та- кой установы, носьбіты яе ідэі заста- ліся жыць і працаваць на яе адра- джанне. Сведчаннем таму можна на- ваць адпаведны сайт у Інтэрнэце.

Калі карыстальнік набярэ адрас <http://licej.net>, то перад ягонымі вачы- ма адкрыецца чырвона-ружовае вы- яўленне з надпісам „Беларускі гума- нітарны ліцэй імя Якуба Коласа”. Не надта змянілася назва ад падзей двухгадовай даўніны, калі навучэн- цы, а таксама іх выкладчыкі і баць- кі актыўнымі дзеяннямі патрабавалі ад улады пакінуць унікальную на- вучальную ўстанову ў спакоі.

Цяпер навучэнцы набываюць ве- ды іншымі шляхамі, але не забыва- юцца на сваю альма-матэр і тыя ідэі, якімі яны пранікліся, калі вучылі- ся там. Аб гэтым мы можам даве- дацца з невялікага расповеду-пры- вітання з правага боку.

Першая старонка складаецца са стужкі ліцэйскіх навін і выйсцяў да іншых рубрык сайта. Цікава, што навіны пачынаюцца толькі ад сака- віка бягучага года, з чаго можна ра- біць выснову, што сайт быў „запуш- чаны” толькі гэтай вясной.

Рубрыкі падаюцца ўверсе першай старонкі і дублююцца з левага бо- ку. Прайдземся па іх.

Старонка „Самакіраванне” падае без перабольшання стос дакументаў, якім кіравалася і кіруецца вучнёў- скае самакіраванне ў ліцэі. Тут пад- рабязны расповед з чаго яно скла- даецца, праграма, статут і дасягнен- ні ў рамках гэтага працэсу.

У рубрыцы „Навучанне” шэраг ці- кавай інфармацыі, якая тычыцца

ўласна ўстановы. На гэтай старонцы мы маем магчымасць пазнаёміцца з кароткай гісторыяй ліцэя, яго між- народнымі сувязямі, пазакласным жыццём навучэнцаў, падрыхтоўчы- мі курсамі для жадаючых стаць абі- турыентамі, расповедам пра ліцэй- скую бібліятэку. На гэтай жа старон- цы ёсць выйсці да падрубык, якія адкрываюцца з левага боку. У іх рас- павядаецца аб вучэбных планах, аў- тарскіх праграмах, дасягненнях на- вучэнцаў і, мабыць, самае галоўнае на цэлым сайце, невялікае апавядан- не аб тым, чым ліцэй адрозніваецца ад звычайнай школы. Апошні рас- повед напісаны былой навучэнкай лі- цэя, якая дзеліцца з наведвальніка- мі самымі прыемнымі ўражаннямі ад часоў свайго навучання.

Нейкім працягам усяго вышэйска- занага ёсць рубрыка „Жыццё”. У ёй распрацоўшчыкі сайта змясцілі фо- таздымкі з разнастайных імпрэз і вандровак, якія разам з сябрамі- навучэнцамі і выкладчыкамі ім да- вялося здзейсніць. Шкада, што апошнія здымкі тычацца толькі 2003 года. Але гэтая акалічнасць уз- нікла па зразумелых прычынах.

Вялікая колькасць здымкаў ёсць і на старонцы „Фотаархіў”. Праўда, у гэтай рубрыцы расповеду аб тым, што да чаго адносіцца, няма. Відаць, стваральнікі сайта зрабілі гэты ар- хіў для тых, каму твары на здым- ках добра вядомыя. Тым не менш, цікава паглядзець на вясёлых ліцэі- стаў, іх сур’ёзных выкладчыкаў, добра зробленыя насценгазеты.

Вельмі неардынарна створана руб- рыка „Музычны праект”. Калі клік- нуць на яе, то трапляеш на асобную старонку, якая больш падрабязна распавядае пра разнастайныя музыч- на-забаўляльныя імпрэзы, кшталту канцэртаў, прэзентацыі CD-дыскаў і гэтак далей.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

У актыве маем зорку канькоў Анжаліку Кацюгу, у расчараванні сезона — ха- кейную дружыну. Апошняю зараз узначаліў канадскі трэнер Глен Хэнлан...

Беларусь, беларусы...

На сваіх месцах

Зімовы спартовы сезон завярша- ецца. Ён быў цікавым найперш з гледзішча алімпійскіх дысцыплі- наў у праекцыі на Турынскую алім- піяду наступнага года. Ужо даўно выразна зразумела, што ў пэўных відах беларусам на высокія месцы спадзявацца не давядзецца. Прыкла- дам — фігурнае коўзанне. У нас тут значных поспехаў ніколі не было, нягледзячы на тое, што развівацца гэты эстаэтычны від пачаў яшчэ з пачатку 1960-х гадоў. Праўда, нека- торыя ўсё ж здолелі „правацца”. Так у 1992 годзе на алімпійскіх гульнях у французскім Альбэравілі беларуска Наталля Мішкучёнак ра- зам з расіянінам Артурам Дзмітры- евым стала чэмпіёнкай у парным разрадзе. Праз два гады ў алімпій- скім Лілехамеры яны заваявалі срэбра. А на нядаўнім чэмпіянаце свету ў Маскве Тацяна Наўка, якая ўжо колькі год як змяніла беларус- кае грамадзянства і выступае за ра- сійскую каманду, у пары з Раманам Кастамаравым стала чэмпіёнкай па танцах. А што ж прадстаўнікі на- шай дружыны? Ніхто з іх, а высту- палі чацвёрта — Сяргей Давыдаў, Яў- генія Мельнік і пара Ганна Гальча- нюк і Алег Крупень, у заповітную восемнацатку лепшых трапіць не здолеў, а значыць не заваявалі алім- пійскія ліцэнзіі.

У актыве маем зорку канькоў Ан- жаліку Кацюгу, у расчараванні се- зона — хакейную дружыну. Апош- нюю зараз узначаліў канадскі трэ- нер Глен Хэнлан. Першыя вынікі яго працы пабачым на травеньскім чэмпіянаце свету. Найбольш апты- містычная сітуацыя ў фрыстайле. Аляксей Грышын, Дзмітрый Даш- чынскі, Ала Цупер, Цімох і Асоль

Слівец — кожны з іх можа ўзяць медаль рознай пробы, але малавера- годна, каб наша фрыстайлавая дру- жына выйграла іх больш чым адзін.

А найбольш беларускіх заўзята- раў з зімовых відаў спорту вабіць бі- ятлон. Гэтаму спрыяюць і сталыя тэ- легрансляцыі амаль з усіх буйных турніраў. Сезон яскрава выявіў усе моцныя і слабыя бакі беларускіх лыжных стралкоў. Упэўнена можна сцвярджаць, што мацнейшая наша каманда праз год не стане. Сутнасць працэсу ў тым, што беларускія бі- ятланісты элементарна старэюць. Алег Рыжанкоў, Аляксей Айдароў, Вадзім Сашурын, Уладзімір Драчоў — усе яны мінулі пік сваёй кар’еры. За іх плячыма тройка сярэдняга ве- ку — Аляксандр Сыман, Рустам Ва- ліулін, Сяргей Новікаў. З іх сёлета па сапраўднаму вызначыўся толькі Сыман. Так што ў бліжэйшай перс- пектыве будзе цяжка сфармаваць квартэт на сур’ёзнае змаганне ў эста- феце. У жанчын сітуацыя веселей- шая. Калі Алёна Зубрылава здолее захаваць свой высокі ровень, можна спадзявацца на медаль. У эстафеце годна выступалі таксама Вольга На- зарава і Людміла Ананька. Так што, калі пераадолее псіхалагічны спад пасля звышняўдалага сезона яшчэ адна наша надзея, Кацярына Івано- ва, беларускі будучы рэальна прэтэн- даваць на медаль у эстафетнай гон- цы. Найвышэйшыя індывідуальныя дасягненні па выніках Кубка свету ў Зубрылавай, якая трапіла ў дзе- сятку ў некалькіх намінацыях, а ў агульным заліку заняла 7-е мес- ца. У мужчын лепшым стаў хуткі Рыжанкоў, якога часцяком падводзі- ла стральба — па суме ўсіх стартаў ён 25-ы. Усе іншыя таксама размя- ціліся на „заслужаных” месцах.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Занатоўкі кантрабандыста

Парасончыкі для дурняў

— Дзе гэта на грошы ўзбіцца? — за- стагнаў у роспачы, седзячы ў коле сяб- роў ля начнога вогнішча Мікола Зязю- ля. — Працуеш, рызыкуеш, увесь час на нервах, а прыбыткі мізэрныя. Доля на- ша кантрабандысцкая нікуды не вар- тая. Ворагу не паждаеш такую. А па- купнік стаў які разумны. Хоча купіць у цябе танней, чым ты сам набыў. Каб іх, гэтых разумнікаў, пярэнь пабіў. Дзе знайсці якога дурня, якому танны та- вар можна было б усунуць па вялікім кошце. Хапнуць добрую касу адразу, ды рвануць адпачыць на мора.

— Не ты першы дурняў шукаеш, — хітра ўсміхнуўся Мішка Шлейцар. — Але наконт гэтага ёсць тры цікавыя прымаў- кі. Адна ўкраінская. Яна сцвярджае, што няма такіх вар’ятаў, якія б’юць вокны ва ўласнай хаце. Другая наша, беларуская. Можа чуў калі — дурны, дурны, а сала любіць. Трэцяя належыць беларускім яў- рэям. Думаю, ніхто не сумняваецца, што яны — людзі разумныя...

Хлопцы зацікавіліся той мудрасцю, а Зязюля нават настойваў каб пачуць: — Ну давай, адукуй нас.

— Ды вось неяк давялося выпадкова пачуць яе, — адказаў Шлейцар. — А гу- чыць тая мудрасць так: кожны дурняў — дурняў на сваю карысць. Я нават мог бы вам цікавую гісторыю на гэтую тэ- му расказаць, але спаць пара.

— Якое там спаць, — загаласілі ў адзін голас сем кантрабандыстаў, што сабраліся на начлег ля ляснога агенчы- ка. — Ноч вялікая. Давай апавядай.

— Добра, раскажу, — пагадзіўся Мішка. — Толькі так сядзець і слухаць — камары заядуць. Прапаноўваю пра- пусціць па кілішку. Скідваемся на літ- роўку?

З гэтымі словамі ён дастаў з ма- шыны бліскучую бутэльку гарэлкі, а рэшта прысутных палезлі ў кішэні па грошы.

— Гісторыя такая, — пасля трэця- га тоста няспешна пачаў раскажыць. — Ведаў я аднаго хлопца, які збіраўся зрабіць бізнес на дурнях. Клікалі яго Кос- цік. Шукаў усё нейкі танны падрабле- ны тавар, а прадаваў як фірмавы. Ба- лазе, памежжа дапамагала. То з адно- га боку мяжы такі тавар з’явіцца, а на другім яшчэ не разнюхалі, што гэта лі-

па. То з другога боку нешта прывабнае на рынак выкінуць. Так ён і нажываў- ся на недасведчанасці людзей. У яго ўся радня такая была — ашуканцы. Але ж заўсёды знойдзеца хтосьці больш хіт- ры і спрактыкаваны...

Расказаў Мішка павольна, з вялікі- мі перапынкамі на тое, каб выпіць яш- чэ кілішак. Усё падрабязна распавёў пра сям’ю таго хлопца, і нават пра яго продкаў. Праўда, прыходзілася часта перарывацца, каб агучыць чарговы са- кавіты тост, бо аповед быў такі доўгі, што Шлейцару ўвесь час прыходзілася лезці ў машыну па чарговую бутэльку. Але падпітыя кантрабандысты самі патрабавалі гэтага, і з радасцю скід- валіся на дабайку. Прыемна так сядзець у лесе ля вогнішча... У добрай кампаніі, пад цікавыя апаведы...

— Вось і на гэтага ашуканца знайш- ліся мудрэшшыя. Нейка прывезлі кітай- цы на гродзенскі рынак прыгожыя пара- сончыкі. Зразумела, што пра якасць га- варыць не трэба, але лэйбы нашытыя ўсе фірмавыя. Ды і прыгожыя яны, па- расончыкі, прывабныя такія. А кошт — як задарма. Скупіў Косцік усю партыю, і давай прадаваць у Польшчы як фір- мавыя. Навар разоў у трыццаць. А людзі не ведаюць што падробка, ды купляюць. А тут яшчэ ішчасце падваліла. Прыпёр-

ся нейкі дурняў, ды купіў усе парасончы- кі адразу. Косцік з тае радасці і грошы не праверыў. А як пайшоў у банк мяняць на долары, то трапіў адразу ў паліцэй- скі пастарунак. Выявілася, што грошы фальшывыя. Ды такой кепскай якасці была падробка, што ў параўнанні з ты- мі грашыма кітайскія парасончыкі са- праўды фірмай здаваліся. Так што хлоп- цы — няма дурных. На гэтым не разба- гацееш. Ну што, сябры, ужо раніца. Сон- ца падымаецца. Стаміўся я. Пайду спаць.

Уся вясёлая кампанія, акрамя Міш- кі, пасмяялася, і пачала збірацца на ры- нак. І тут Міколу Зязюлю як хобатам па галаве стукнула.

— Вось дзе гад, — выдыхнуў ён.

— Што здарылася? — пытаюцца хлопцы.

— Што-што? А вы не зразумелі. Мы п’яныя, нявыспаняныя, збіраемся на рынак сваю гарэлку прадаваць. Рызыкаваць бу- дзем, працаваць, трэціцца, каб на палі- цыянтаў не нарвацца. А Шлейцар спаць пайшоў. А чаму? Бо сваю ўжо прадаў. І каму? Нам, дурням, як байкі распавя- даў. А мы, раскрыўшы хлябальнікі, слу- халі і ў кішэні па грошы лазілі. Ведае ён, хіба, яшчэ адну мудрасць, чацвёртую. Як на дурнях бізнес рабіць. Толькі нам, прыдуркам, яе не здрадзіў.

СЫМОН НАЛЬШАНСKI

Одповідзь на ошвіадчэніе

Białystok, 2005.03.18
Zarząd Polskiego Radia Białystok
15-328 Białystok, ul. Świerkowa 1

W nawiązaniu do Waszego pisma z dnia 23 lutego b.r. muszę przyznać, iż nie po raz pierwszy ze zdziwieniem i poczuciem poniżenia odbieram reakcje i odpowiedzi na piśmie na moje, bądź nasze, bardzo konkretne, oparte na faktach uwagi, dotyczące informacji radiowych o imprezach, organizowanych przez Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne.

Moja opinia o audycjach w języku białoruskim na powiatowych eliminacjach w Hajnówce w dniu 20 lutego była wynikiem braku reakcji na wielokrotnie powtarzane przez nas (przedstawicieli BTKS i środowiska) uwagi dotyczące tej kwestii, a także, a może przede wszystkim, wynikiem marginalizowania XII Ogólnopolskiego Festiwalu „Piosenka Białoruska 2005” w audycjach białoruskojęzycznych i ostrej reakcji na te fakty ze strony zespołów amatorskich i publiczności przed rozpoczęciem imprezy w Hajnówce.

Jeśli jest tak dobrze, jak wynika to z wypowiedzi ustnych na naszym spotkaniu z kierownictwem Polskiego Radia Białystok w roku ubiegłym, czy też z pisma Prezesa Kazimierza Pucitowskiego z dnia 27 maja 2004 r. czy wreszcie z ostatniego pisma j.w., to dlaczego:

— w audycji białoruskojęzycznej w dniu 20 lutego (niedziela) zabrakło miejsca na jednozdaniową bodaj informację o terminie koncertu galowego, czego w żaden sposób nie równoważyła informacja w dniu powszednim. Dlaczego dziennikarze (np. J. Iwaniuk, J. Leszczyński) traktują organizatorów imprez niesprawiedliwie, i tak np.: o imprezie, która odbędzie się w lipcu 2005 r. informacje i wywiady z organizatorami były emitowane kilkakrotnie (również w okresie imprez festiwalowych), natomiast na rozmowę z organizatorami Festiwalu, podsumowującą eliminacje powiatowe, centralne, czy też na temat koncertu galowego miejsca na antenie zabrakło. Czyżby podział organizatorów na jedynie słusznych i niesłusznych?

— w okresie trwania imprez festiwalowych zabrakło miejsca na ich szerszą popularyzację, ograniczoną zwykle do kilkusekundowych anonsów,

— głównymi bohaterami wykonywanych piosenek w dalszym ciągu byli bardowie z Białorusi, a nie uczestnicy festiwalu,

— nawet w ramach ostrej polemiki ze mną w dniu 21.02. b.r. zabrakło miejsca na zaprezentowanie któregośkolwiek z naszych zespołów, natomiast jak zwykle, dano satysfakcję bardowi z Białorusi. W sposób cyniczny red. J. Iwaniuk podaje ile razy ukazały się na antenie (zwykle jednozdaniowe) informacje o imprezach festiwalowych. Szkoda, że nie podał ile czasu poświęcono tej problematyce, ile piosenek usłyszeliśmy w wykonaniu naszych zespołów, a ile w wykonaniu bardów z Białorusi — piosenek o treści politycznej, obraźliwej częstokroć godność Białorusinów.

— w wyniku spotkania przedstawicieli ZG BTKS z kierownictwem Radia Białystok w roku ubiegłym, zamiast jakiegokolwiek reakcji pozytywnej na nasze bardzo konkretne, oparte na faktach uwagi, usłyszeliśmy audycję red. Jarosława Iwaniuka, która była odwetem na nas, naruszyła nasze dobra osobiste i traktowała o prawach własności Muzeum Białoruskiego, co jak wiadomo należy do kwestii prawnych, a nie dziennikarsko-prowokacyjnych (czyżby właścicielem obiektu może być ten, kogo wskaże dziennikarz, wbrew zasadom wynikającym z prawa?),

— p. Kazimierz Pucitowski na moją prośbę dotyczącą sprostowania w kwestii Muzeum nie dotrzymał obietnicy i nie umożliwił mi wypowiedzi na antenie,

— informacja o Święcie Kultury Białoruskiej (30.V.04), przekazana do radia w dniu 13 maja nie zaistniała ani w informacjach polskojęzycznych, ani też w audycji białoruskojęzycznej w dniu 23.05 (ostatnia niedziela przed imprezą) i dopiero po mojej interwencji telefonicznej u p. K. Pucitowskiego (też bez echa), a następnie interwencji pisemnej i ostrych, upokarzających rozmowach telefonicznych, m.in. z p. Janem Smykiem, tuż przed imprezą informację podano, ale już w poniedziałkowych (31 maja 2004 r.) polskojęzycznych serwisach informacyjnych była mowa o wszystkich niedzielnych imprezach w województwie, z wyjątkiem, oczywiście, Święta Kultury Białoruskiej (około 500 wykonawców i parę tysięcy widzów w białostockim amfiteatrze). Potraktowano jak margines.

— odpowiedź p. Kazimierza Pucitowskiego na pismo BTKS z dnia 24.05.04 r. traktujące wyrażenie o Święcie Kultury Białoruskiej, zawiera tak kuriozalne stwierdzenie, jak: „Będę wdzięczny za informacje pozwalające ustalić, jakie wydarzenia lub ważną imprezę, organizowaną przez BTKS dziennikarze zignorowali?” A może odpowiadając na nasze pismo, w ogóle nie zapoznał się pan Prezes z jego treścią?

— w piśmie z dnia 23 lutego b.r. informuję, że jako członek Rady Programowej nie wygłaszałem podobnych opinii. To prawda, że długo wstrzymywałem się ze swoją opinią, w nadziei na poprawę, ale w dniu 16 lutego b.r. zmuszony byłem tę kwestię na posiedzeniu Rady szeroko omówić. Wniosek mój został pozytywnie przegłosowany i miał być zamieszczony w opinii merytorycznej.

— wielka impreza (około 600 wykonawców i duża publiczność) pn. „Gwiazda i Kolęda” (23.01.05) została przez Polskie Radio Białystok całkowicie zlekceważona, a o wynikach tego faktu przekonał się red. Jerzy Leszczyński, atakowany przez wykonawców w dniu imprezy,

— p. K. Pucitowski i Radio Białystok mają niezwykle wysoką samoocenę i przekonanie o własnej nieskazitelności, czego wyrazem są odpowiedzi na piśmie z r. ub. i z 23.02.05 r., sprowadzające sprawę do wymiaru rozgrywek personalnych (wina Syczewskiego), a redaktorzy odpowiedzialni za audycje białoruskojęzyczne lekceważą udział w posiedzeniach plenarnych BTKS, na których na temat mediów wypowiadają się, często bardzo krytycznie, przedstawiciele różnych środowisk (zespoły amatorskie, samorządy, domy i ośrodki kultury, nauczyciele). A może chodzi o to, że jeżeli się nie ustyszy, to problem nie istnieje?

Na zakończenie pragnę podkreślić, iż przy dobrej woli i chęci zrozumienia przez kierownictwo Radia działaczy BTKS, zespołów amatorskich i publiczności możliwe są dobre rozwiązania w przyszłości, poruszanych wyżej kwestii. Pozytywnym przykładem są polskojęzyczne, wielokrotnie powtarzane informacje o XII Festiwalu, albo chociażby białoruskojęzyczny reportaż red. Jarosława Iwaniuka o koncercie galowym, wyemitowany w niedzielę 6.03.2005 r. z zastrzeżeniem dotyczącym wstępu na imprezę dziennikarzy, ponieważ wszystkie białostockie media otrzymały od nas zaproszenia dwuosobowe.

Z wyrazami szacunku

Przewodniczący Zarządu Głównego BTKS
Jan Syczewski

Забыты святы ў Шчытах

Фота МІХАЛА МІНЦЭВІЧА

Ад стагоддзяў падляшскія вёскі і гарады суправаджалі каплічкі з фігурай барадатага святога з крыжам і аліўкавай веткай у руцэ. Кім быў Ян Непамук і чаму гіне памяць аб ім?

Скульптуры і каплічкі з фігурай сярэдневечнага святога Яна Непамука з Прагі стаялі пры дарогах таму, што яго лічылі заступнікам падарожнікаў, апекуном сямейнага жыцця, патронам добрай спведзі, хадайнікам добрай славы і гонару захіляючым перад знявагай і паклёпам. Калі яго выява стаяла каля вадаёмаў, ён засцерагаў ад таплення і паводкі, гарантуючы шчаслівую пераправу па ліхх мастах.

Культ святога Яна Непамука (беатыфікаванага ў 1721 годзе і кананізаванага ў 1729 годзе) зарадзіўся ў Чэхіі неўзабаве пасля яго пакутнай смерці ў 1393 годзе. А згінуў ён таму, што адмовіў каралю Вацлаву IV Люксембургскаму выяўлення тайны спведзі каралевы Зофіі; яго ўтапілі, скінуўшы з моста ў Влтаву. Яго культ пашыраўся ў Аўстрыю, Баварыю, Венгрыю; у Польшчу, у Ніжняю Сілезію, ён пранік у канцы XVII стагоддзя. На Падляшшы першыя барочныя фігуры святога з'явіліся ў пачатку XVIII ст., а іх фундатарамі былі магнаты Браніцкія ў Беластоку і Шчытах-Дзенцялове, Сапегі ў Боцьках, Асалінскія ў Цеханоўцы. Культ святога Яна Непамука ўзбуйнеў у другой палове XIX ст. і пачатку XX ст., а фундатарамі сціпых драўляных фігур і абразоў было вясковае насельніцтва: так паасобныя фундатары, як і цэлыя вёскі. Тое мноства фігур стала своеасаблівым феноменам Падляшша.

У Беластоку фігура святога Яна Непамука з'явілася ў XVIII стагоддзі.

Яна прастаяла на Свята-Янскім мосце да студзеньскага паўстання 1863 г. У рамках пасляпаўстанчых рэпрэсій маскалі скінулі фігуру ў раку Белую, але мяшчане яе вылавлілі.

Культ Яна Непамука стаў заміраць у міжваенны перыяд. Ягоныя фігуры сталі падмяняцца гіпсавымі выявамі Божай Маці. Сёння на Падляшшы захаваліся нямногія абразы святога і драўляныя фігуры ў касцёлах. Вельмі рэдка на паховінах спяваюцца песні пра яго пакутную смерць і што-раз радзей чытаецца літанія ў яго адрас. З краявіду знікаюць драхлеючыя пад ціскам часу фігуркі, а з шырокай свядомасці — памяць пра святога.

Барочная разьба святога Яна Непамука, аўтарства Яна Хрызастома Рэдлера, у Боцьках характарызуецца высокімі мастацкімі і гістарычнымі каштоўнасцямі і занесена ў рэгістр помнікаў Падляшскага ваяводства.

Зусім інакш лёс абыходзіцца з патрабуючай рамонт і кансервацыі муравана-каменнай скульптурай святога Яна Непамука, што стаіць перад Усячэнскай царквой у Шчытах-Дзенцялове. Паводле легенды, пасля ліквідацыі Брэсцкай уніі ў 1839 годзе, калі шчытоўская царква стала праваслаўнай, бельскі ксёндз хацеў перанесці фігуру ў сваю парафію, аднак адданыя помніку жыхары Шчытоў не далі на гэта згоды. У час тузаняў бяльшчан з мясцовымі людзьмі скульптуру пашкодзілі, м.інш. абарвалі кавалак рукі; такою яна астаецца па сённяшні дзень.

Некаторыя вяскоўцы лічаць, што фігура паказвае Яна Хрысціцеля. Калісьці адзін мясцовы мужчына перад святам Галавасека (11 верасня) аднавіў помнік вапнай.

Паводле Ваяводскага аддзялення службы аховы помнікаў у Беластоку, згаданая фігура з'яўляецца ўласнасцю прыхода і ўладальнік абавязаны дбаць пра стан даручанага яму аб'екта. Скульптура патрабуе грунтоўнага рамонт, а не малявання вапнай. Неабходна папоўніць шкоды. Важна таксама, каб пра помнік паклапаціліся і самі жыхары Шчытоў.

Які будзе далейшы лёс шчытоўскай фігуры? Ці лёсу гэтага не накіруюць словы біёграфа Браніцкіх Францішка Білгарайскага: „Якая ж паўсюдная загана ў нашай краіне, што не ўмеем шанаваць густу нашых продкаў. Пакідаем для гніцця, заміж належна захаваць”.

Міхал Мінцэвіч

Гліба
ТЫДНІК БЕЛАРУСАЎ І ПОЛЬШЫ

PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714

Наклад: 1 914 egz.

Выдавец: Праграмавая рада тыднёвіка „Ніва”.

Старшыня: Яўген Вапа.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2,
ul. Zamenhofska 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.

Internet: <http://niva.iig.pl/>

E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.

Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.

Сакратар рэд.: Аляксандр Максімоў.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран-Асташэвіч.

Канцлярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthdruk”, Białystok.

Тэкстów не замовіўных рэдакцыя не звярса. Застрэга сабе таксама права скарачэння і апрацоваўня рэдакцыйнага тэкстów не замовіўных. За трэсьць ағлошен рэдакцыя не поносі адповядзальнасці.

Прэnumерата: 1. Термін уплат на прэnumератэ на III квартал 2005 г. уплыва 5 червца 2005 г. Вплаты прыймаюць урэдчы пачтэвое

на terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na III kwartał 2005 g. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 68124010531111000004430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,50 zł, a kwartalnie — 45,50 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niva”, Białystok, ul. Zamenhofska 27, nr konta BRN PBK SA Oddział w Białymstoku 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

Вачыма Міры

Паехала бя ў Амерыку...

„Звяртаюся да Вас з агромнай просьбай, поўная сораму і роспачы, — піша Яніна Хамяцкая ў амерыканскае генеральнае консульства. — Ведаю, што мае тлумачэнні могуць Вам здацца бесталковай пісанінай пажылой жанчыны, якая ўчыніла неразважлівы крок, зблудзіла і пакаралі яе за ёйную дурноту. Мала таго, пераступіла закон, пішучы няпраўду ў дакуменце. Але малю Вас, выслухайце мяне, асобу, якая заўсёды ў сваім 66-гадовым жыцці была сумленна, праўдамоўная і шчырая, працавітая (за шматгадовую працу ў пажарніцтве я ўзнагароджана Кавалерскім крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы)...”

Яніна Хамяцкая працавала ў ЗША пяць гадоў. Паехала на экскурсію, засталася пільнаваць дзяцей. І сваіх унукаў (сцягнула дачку праз знаёмых), і чужых. Пасля амерыканскае консульства не дало ёй візы. Дык спрабавала была трэці раз...

„Мая просьба датычыць візіту ў Вас 7 мая 2002 года. Першы раз, калі я падвала заяву на візу, напісала праўду, што раней была ў ЗША. Пасля таго, як я аўдавала (1982 г.), з чацвярмі дзяцьмі, пасля іх падгадавання, з даўгамі якія пакінуў муж — усё легла на мае плечы. Не мела я з чаго сплываць крэдытаў. Дзевяць гадоў пасля смерці мужа я паехала ў Амерыку. Хацела паправіць свой бюджэт. Дзякуючы пабыўцы там магла я лячыцца (аперацыя сустава, сэрца — далучаю інфармацыйныя карты). Той выезд быў неабходны. Мая дачка, якая жыве ў Клодзку, у час паводкі страціла ўсю сваю маёмасць, мусіла я ёй памагчы. Цяпер, калі ў мяне вельмі добрая пенсія, не магу пакарыстацца выездам у Амерыку з-за свае легкадумнасці. Я напісала першы раз, што не атрымала візы, дык мне яе не далі, а другі раз размінулася з праўдай, паслухаўшы парады „зычлівых“ асоб.

Я вельмі хачу паехаць да сваячкі, якая вельмі памагла мне ў маладосці. Яна ўжо старэнькая (82 гады), не можа прыехаць у Польшчу. Магчыма, гэта быў бы мой апошні выезд у жыцці. Хапіў бы месяц-два.

Я выслала запрашэнне спадару Рычарду Пічыота з Нью-Йорка Fire Department 9 Metro Tech. Center Brooklyn Nr 11201-3857, з прапановай, што прыму на час адпачынку-канікул удаву з двойкай дзяцей ад мужаў, бацькоў, якія загінулі 11 верасня 2001 года. Я працавала ў пажарніках 35 гадоў у падафіцэрскім рангу на розных пасадах. Хачу даць выраз сваёй салідарнасці з асобамі, якія перажылі і перажываюць трагедыю пасля смерці блізкіх. Гарантую ім утрыманне, пакажу найпрыгажэйшыя куточки маёй краіны. Я ўдава, жыву адна, мела б прыемнасць зрабіць добры ўчынак. Толькі цяпер магу гэта зрабіць, наколькі 14 жніўня 2001 г. мела я аперацыю бядра (уставілі мне штучны сустай — інфармацыйную карту далучаю). Можце патрабаваць ад мяне грашованага залогу (паваротнага) на час майго выезду. Я ў змозе ў рамках штрафу перадаць нейкую квоту (вядома, невялікую) бедным амерыканскім дзецям. Дзякуючы гэтай Краіне я магла паддацца аперацыі, лячыць хворае сэрца (электрычная кардыёверсія). Цяпер, калі я магла б спакойна паглядзець гэту краіну, правесці апошнія хвіліны з маёй хвораю сваячкай — не магу, праз сваю дурноту, пакарыстацца гэтым... Ведаю, што парушыла я закон, але нават злачынцам даруецца пакаранне... Далучаю шанюнаму консульству святочныя пажаданні!”

Міра Лукша

Удалае завяршэнне канферэнцыі Беларускага аб'яднання студэнтаў „Польшча — Беларусь”, 21 сакавіка 2005 г. Пікет перад Консульствам РБ (знізу), канцэрты беларускіх рок-гуртоў у клубе „Гвінт” пасля поўдня

Адгаданка

1				2
	3			
				4
		5		
	6		7	

1. вязальная спіца, 2. зубатая прылада для прычоскі, якую певень носіць на галаве, 3. парызскі музей, 4. канцэлярскі служачы, які займаецца перапіскай папер, 5. машына для пасеву насення, 6. 60 секунд, 7. прыхільнік расізму. (ш)

Адгаданыя словы запісаць у вызначаныя дарожкі, пачынаючы ад поля з лічбай. У светлых палях атрымаецца рашэнне — народнае выслоўе.

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 8 нумара

Кашаль, тайга, лісчка, кемпінг, абцугі, водгалас. Рашэнне: **Лес шуміць — чакай адлігі**. Кніжныя ўзнагароды высылаем **Аляксандру Дабчынскаму** з Беластока і **Касі Тарасюк** з Дубін.

03.04 — 09.04

Баран (21.03. — 19.04.) Знакаміта пашэнціць табе ў адважных планах, калі пачнеш іх рэалізаваць 6-10.04. У свае праекты можаш спакойна ангажаваць партнёра, сяброў. Вельмі кепска можаш сябе адчуваць 8.04. (зацьменне Сонца). Не бярыся за важныя справы, нічога нікому не абяцай.

Бык (20.04. — 20.05.) 3-7.04. знакаміта адпачнеш, расслабішся. Дагаджай сабе і рабі ўсё, на што будзеш мець ахвоту. Пасля 6.04. на тваю гарачую галаву з фантастычнымі планами можа праліцца вядро сцюдзёнай вады.

Блізняты (21.05. — 21.06.) 5-9.04. — нагода да роздумаў, што мог бы ты зрабіць, каб паправіць якасць свайго жыцця. Падумай, што цябе найбольш мабілізуе. Маладзік Месяца (8.04.) усвядоміць табе, што некаторых сяброў можаш страціць з вачэй на даўжэйшы час.

Рак (22.06. — 22.07.) Квадратура Сатурна з Венерай (6-10.04.) ляжа глыбокім ценем на тваіх стасунках з партнёрам. Пасля 8.04. можаш пасварыцца з бацькам, шэфам, аўтарытэтай асобай.

Леў (23.07. — 22.08.) З 8.04. не разлічвай, што ўсё пойдзе табе гладка. Пакажуцца твае слабыя бакі, і не будзеш вельмі рады. Зазянеш талентам. З 6.04. значныя пачуццёвыя заваёвы. Сімпагычная падзея будзе пачаткам добрых вынікаў у фінансах.

Дзева (23.08. — 22.09.) 5-9.04. — знакаміты час каб пагадзіцца з кімсьці, на кім табе залежыць. Удасца знайсці разумны выхад з цяжкай сітуацыі. Твой партнёр пакрыўджаны на кагосьці з тваіх блізкіх. Зоркі пільнуюць цябе (увесць месяц), каб не пакінуў цябе поспех у фінансах.

Шалі (23.09. — 22.10.) 3-7.04. — шчасце, вострая інтуіцыя, якая падкажа табе, што маеш зрабіць. Можаш наладзіць вельмі цікавае знаёмства. 6-10.04. трэба будзе разлічыцца з якіхсьці сарамліва скрываных памылак.

Скарпіён (23.10. — 21.11.) Поўня і зацьменне Месяца (8.04.) можа вязацца з вялікай небяспекай; будзь асцярожны і кемлівы. Можаш сустраць таго, хто табе накіраваны. Разносіць цябе энергія; хаос у паводзінах. Могуць ашукаць ці звесці цябе знаёмыя, ад якіх ты нейкім чынам залежны. Напятае атмасфера ў хаце. Афармляй хутка важныя справы (пасля будзе цяжэй).

Стралец (22.11. — 21.12.) 6-10.04. — поспехі, здольнасць перспектывічна думаць. 3-5.04. — рызыкаўныя і паспешныя дзеянні; не будзь легкадумным. Можаш атрымаць карысную прапанову працы за мяжой.

Казярог (22.12. — 19.01.) 6-10.04. не разлічвай на спекулятарныя поспехі, не прымай радыкальных рашэнняў. Песімізм, пачуццё самоты. Пасля 8.04. спаволення дзеянні, падазронасць.

Вадалей (20.01. — 18.02.) Шмат энергіі (увесь месяц), рост амбітнасці, прадпрыемальнасці, дысцыплінаванасць. Чым менш часу, тым больш зробіш.

Рыбы (19.02. — 19.03) Захопяць цябе новыя ідэі, якія варта ажыццявіць. Можаш разлічваць на падтрымку сяброў. 8.04. трымайся далёка ад грошай. Магутны Плутонапамога дасягнуць табе ўсяго, чаго захочаш.

Агата Арлянская

Люблінскія славісты III

Ніва

З МАЛАДЫМІ

Гайнаўская моладзь IV

Дзякуем Вам — рэдакцыя

Першы беларускі Flash-Mobbing на Бела-сточчыне (і наогул у Польшчы)

Моладзь чытае „Ніву”. На такую аб’яву натрапіла, вандруючы па старонках Інтэрнэту.

Цёплы веснавы дзень. Сонейка. Добры настрой. Перад пятнаццатай каля новапабудаванага гіпермаркету „Каўфлянд” збіраецца моладзь з „Ніваю” у руках. Маюць замер чытаць газету.

Што гэта? Акцыя „за”? „супраць”? чаго? каго?

Гэтыя „за” і „супраць” у кожнага былі свае. Спалучала ўсіх адно — чытанне любімай газеты.

Непакорнасць маладосці і настрой уцягнулі ў акцыю і мяне, хоць са-

ма ўжо чуюся не зусім моладдзю. Але тут не лічыўся ўзрост. Лічылася ідэя.

Вось мае „за” і „супраць”:

За „Ніву”.

За двухмоўныя назовы.

За беларускую мову.

За захаванне культуры продкаў.

За беларусаў.

За беларускасць...

Супраць тым, каму „Ніва” перашкаджае.

Супраць паланізацыі.

Супраць русіфікацыі.

Супраць неталерантнасці.

Супраць таго, з чым нязгодна.

Вакол хадзілі пакупнікі, наведвальнікі „Каўфлянду”. У вачах чыталася здзіўленне, зацікаўленне. Чутны былі такія словы: „Zobacz, wszyscy czytają „Niwę”. Chyba coś ciekawego napisali. Trzeba sobie kupić, przeczytać”.

Фота НАТАЛЛІ ЗОФІІ ЛЕМЕШ

Тэкст: <http://www.hajnowka.com.pl/>

Юстына Грыцюк

Заўтра

Заўтра дзень белым стане
Расплюшчыць вочы Вера
Шчыра ўсміхнецца Надзея
А Любоў?
Раскрые сэрцы людзей
І прамовіць голасам шчасця...

* * *

Словы

Раскрываюць цябе ўва мне
Цэлюю
Як кроплі дажджу твар і цела — прамакаем
Думаю
Як узносяцца ў гарачыя сэрцы — узятаем
Сумую
Як дзень за нашым месяцам — маўчым
Кахаю...

* * *

Атамы душ

Лунаюць у паветры
Глыбока заглядаюць у вочы
Ветрам цалуюць валасы
Дажджом змываюць
учарашні сум
І гучна ўваходзяць у нашы сэрцы!
А чаму ціха адыходзяць...?
Атам за атамам...

Ціха

Ціха плывуць думкі
Па рацэ жыцця
Ціха словы
Іграюць мелодыю
пра сэнс быцця
Ціха
Вусны цалуюць вусны
Можа апошні раз
Ціха
Толькі ў сне
не пачуюць нас...

* * *

Танцуюць з ветрам

Лёгка сняжынкі
Кружаць гуляюць
У мяцеліцы вольнасці
Цешацца жыццём
Хвіліну дрыжаць і
Гінуць у дотыку
Цёплай зямлі...

А чаму ж так цяжка

растапіць лёд чалавечых сэрцаў?

* * *

Я

У дажджу сляза
Плыву па вуліцах жыцця
Часам сумная
Часам радасная
У натоўпе душ таплюся.

Часам маю горкі смак

Часам пах каханья
Але ўсё жыву, існую
У вачах расстання...

Часам снежным пылам акрыюся

Засну ў белай пасцельцы
І ледзяшом астануся
Буду чакаць вясну...

Суніцы

Крывавая дарога, дарога несправядлівасці вядзе мяне да таго лесу. Месца шматлікіх пакут, тысячаў зламаных лёсаў. Месца абнесена крыжамі, якіх, мабыць, і так не хопіць на кожнага забітага. Вось яны, крывавыя Курапаты.

Так, калісь даволі шмат аб іх гаварылася, шмат пісалася, але не настолькі, каб сталі яны тым, чым Хатынь з'яўляецца кожнаму беларусу. Мала людзей свядомых той трагедыі, што тут адбылася. Вось яны, Курапаты.

Лес, надпіс, які інфармуе аб загінуўшых тут ахвярах сталінскіх рэпрэсій, крыжы, іконы. Так, нехта калісьці напісаў ікону Маці Божай Курапацкай. Вось і мы маем (і заўсёды мелі) Апякунку нашага шматпакутнага народа.

На жаль, не ўсім гэта падабалася. Ікона апаганена: нехта зрабіў на ёй

рысу вострым прадметам. Пытанне: навошта? Ці людзі, якія не мелі права жыць, не маюць і сёння права на заступніцтва? Тым больш, што амаль усе пра іх забылі...

Дарога пясчаная і крыжы ўздоўж яе. Уверх, на гару, да неба, як на Галгофу. Галгофу тысячаў людзей. Толькі смерць іншая. Не крыж, куля. Так і лягалі ў гэтым лесе адзін каля аднаго, шчыльна, каб іх больш змясцілася. Ішлі па гэтай дарозе. Аб чым яны тады думалі? „Сям'я, жыццё, гэта канец. Не. Не можа быць канец, зло не можа трыумфаваць. Не можа. У тым ёсць мэта. Божа, я, мы давяраем Табе”, — мігацелі думкі ў ідуць на гэтым пяску. Крывавая дарога, дарога смерці, дарога слёз, апошніх думак. А там чалавек зачэпіўся, упаў. Да яго падб'ягае хтосьці ў чорным плашчы. Крычыць, лаецца, б'е. А той ляжыць, толькі часам уздрыгвае ад слёз. Чорная фігура б'е што-раз мацней. Ужо не мае сіл, выцягвае пісталет. Стрэл... Рэха вострай стралой пранізвае. Адзін стрэл і ад-

но жыццё загінула. Адзін малы свет.

А групка вязняў ідзе далей. Тут ім прыгатавалі месца.

Тут ужо ляжаць іншыя. Раздзяляюць. Падыходзіць чалавек у чорным, дастае пісталет. „На калені!”, — крычыць. Бо як жа ж, перад смерцю трэба яшчэ прынізіць. Вязень паслухмяна становіцца. Адчувае як халодны метал кранаецца яго галавы. Так заканчваецца наступнае жыццё. Кроў пачынае біцца ў галаве, сэрца вырываецца, напружана, тысячы думак і...

Усё ляціць, вобраз размазваецца, ціха. „Як лёгка!” — думае чалавек. — Дрэвы, неба. Вунь, уверсе!” — апошняя думка... „Але што гэта? Святло? Так! О! Як добра. Не чую болю. Чаму? І святло. Адкуль? Адтуль, ісці, туды!”

Да жыцця, праз пакуты, да новага жыцця, да вялікай Любаві...

А вось і іншыя, светлыя, такія ж радасныя, усміхаюцца, ідуць усе ў напрамку святла...

Тым часам пад'язджаюць наступныя грузавікі, з якіх выходзяць наступныя, ужо і так скатаваныя людзі. Засохлая кроў на вышыванай кашулі. Калісь, калі ўсё было інакш, нейкая рука далікатна, не спяшаючыся ўкладвала сэрца ў гэты арнамент. Крыжыкі, крыжыкі, крыжыкі. Крыжы, крыжы...

Тысячы нявінных ляжаць у гэтым лесе, што-раз больш крыжоў становіцца ў ім на знак Жыцця, Жыцця пасля пакутаў.

А існаванне плыве сабе далей, плыве не заўважаючы, што тут адбывалася такая трагедыя: аўтамабілі імкнуць каля ўрочышча; у кожнага шафёра сваё жыццё, свае думкі. Нехта прыйшоў у лес на шпацыр. Пад крыжамі адпачываюць лежма ахоўнікі-міліцыянеры, іграюць у карты. У лесе растуць чырвоныя суніцы, нібы кроплі крывы звисаючыя яны з галінак. Крывы загінуўшых.

Людзі збіраюць суніцы...

Аляксей Дзядак

*Прыбудкі: дубовы кароль**Надзея*

На канцы вёскі Прыбудкі, здавён-даўна, стаіць магутны бесмяротны дуб, якога і ў пеярых не абымеш. Ён сваім незвычайным выглядам прыцягвае зрок падарожнікаў, якія часта спыняюцца, каб зрабіць здымак пад дубовай раскідзістай кронай.

Яшчэ некалькі гадоў таму, калі вёска пульсавала жыццём, моладзь сустракалася пад гэтым дрэвам у час летніх вечарынак пры вогнішчы.

Аднак, для жыхароў вёскі гэты дуб не з'яўляецца проста дрэвам, якое ўпрыгожвае краявід, але помнікам гісторыі — адлюстраваннем падзей, якія адбыліся ў вёсцы, а ў памяці найстарэйшых жыхароў запісаліся як кашмар. Час Першай, як і Другой сусветных войнаў гэта цяжкія перыяды ў іхнім жыцці. Вайна не ашчадзіла і дуба. У 1940 г. у яго трапіў снарад, знішчаючы цэлую ўнутранасць. А 7 жніўня 1954 г. сустракае наступнае няшчасце — удар маланкі. Аднак жыхары вёскі не дазволілі безабароннаму дубу стаць здабычай агню. Супольна змагаліся са стыхіяй і патушылі полымя.

Аднак ад гэтых здарэнняў дуб не змярцвеў. Кожнай вясны на ягоных старых голлях паяўляюцца зялёныя пупышкі, а восенню вялікія жалуды і ў той час ён выглядае як магутны кароль у залатой кароне з лістоты.

Аліна МАСАЙЛА

Анна сядзела пры ложку мужа. У шпітальнай палатне было ціха. Анна глянула на твар каханага. Пад закрытымі павекамі яна бачыла яго зялёныя вочы.

Думкі жанчыны павандравалі ў далёкае мінулае. Колькі ж часу прайшло ўжо з хвіліны, калі яна ўбачыла яго ўпершыню. На вуснах Анны паказалася ўсмешка на ўспамін таго вечара. Яна вярталася ад сяброўкі. Ішла праз парк. Яна не звярнула ўвагі на мужчыну, які ішоў некалькі крокаў за ёю. Калі мужчына прыблізіўся, Анна зразумела, што за хвіліну здарыцца штосьці дрэннае. Мужчына ірвануў яе сумачку і пачаў уцякаць. Анна ўпала. Яна не магла нічога зрабіць. Нават не мела сілы крыкнуць. У гэты момант з суседняй дарожкі прыбег сабака, які цягнуў свайго пана. Жывёліна пакінула „апекуну” і кінулася лапаць зладзея. „Апякун” яшчэ больш раззубліўся, чым Анна. Аднак, дапамог ёй падняцца і спытаўся: „Ці ўсё добра?” У Анны была дзіўная прывычка — яна глядзела людзям у вочы. Цяпер яна ўбачыла прыгожыя, зялёныя. Анне гэты колер асацыяваўся з надзеяй. Маўчанне перарваў ім сабака, які прыбег з сумачкай. Жывёла з радасцю ў вачах сьпінілася пры Анне.

Сабака і яго апякун правялі Анну дахаты. Такія праводжанні здараліся яшчэ звыш дзесяці разоў. Потым Анна і гаспадар сабакі пажаніліся. Яны перажылі з сабой чудаўныя хвіліны. Іх шчасце перарвала хвароба мужа.

Цяпер ён ляжаў у той шпітальнай палатне. У ім развівалася смяротная хвароба. Ужо два тыдні не мог прыйсці ў прытомнасць. Анна ўсё яшчэ мела надзею. Яна малілася і прасіла цуду. І пастаянна бачыла зялёныя вочы мужа.

Марта СЕЛЬВЯСК

Не такі чорт страшны *Ад рэдактара*

Хлуснёй было б сказаць, што студэнцкае жыццё з'яўляецца цяжкім ці вельмі працавітым. Мала ёсць асоб, якія наракаюць на адсутнасць забавляльных мерапрыемстваў, ці празмерную колькасць вольнага часу. Аднак у жыцці кожнага чалавека прыходзіць перыяд, нават у найбольшага студэнта-весельчака, калі прыходзіцца абмежаваць сустрэчы з сябрамі і прысесці над кніжкам. Гэта сесія. Найчасцей нервовыя настроі выяўляюцца ўжо на пачатку студзеня. Гэта невыпадковы месяц напружанай працы студэнтаў і павышэння заробкаў у ксеракапіравальных пунктах.

— Бясспрэчна перад сесіяй маем вельмі многа працы, — кажа Кася, працаўніца аднаго з універсітэцкіх ксеракапіравальных пунктаў.

— Што найчасцей адбіваюць студэнты?

— Лепш было б запытаць чаго не адбіваюць, — кажа з усмешкай. — Капіруюць усё, пачынаючы ад ната-так і скрыптаў з лекцый, да кніжкі вядучага заняткі ўключна. — Можна таксама заўважыць цікавую ўзаемазалежнасць. Чым бліжэй сесіі, тым менш капіраваных кніжак, а больш гэтак званых „навуковых дапаможнікаў” на сам экзамен.

А як сесію адчуваюць самі студэнты? Для параўнання я накіравала свае пытанні студэнтам розных курсаў Каталіцкага Люблінскага універсітэта, Універсітэта Марыі Кюры-Складоўскай і Вышэйшай грамадска-прыроднай школы ў Любліне. Безумоўна, найбольш сесію перажываюць першакурснікі.

— Перад першай сесіяй у мяне было многа апасенняў. Хвалявалася я на самую думку аб экзамене, — расказвае Ілона, студэнтка I курса славянскай філалогіі КЛЮ. — Гэта вынік таго, што я апынулася ў невядомым мне дагэтуль новым асяроддзі, якое скрывала мноства загадак.

— Ці Твае апасенні наконце сесіі збыліся?

— На шчасце не! Не такі чорт страшны, як яго малююць. Дарогай да таго поспеху аказалася навука і стрыманасць. Калі гэта ўжо за мной, думаю, што апасалася крыху навывраст. Вядома, сесія не была лёгкай, патрабавала ахвярнасці і часу.

Студэнты I курса славянскай філалогіі Каталіцкага Люблінскага універсітэта падчас зімовай сесіі: Ілона Шапінская, Кася Цвіклінская, Давід Стахыра, Ева Яворская і Анна Езёр

Цяпер аднак думаю, што не была такой страшэннай.

— У маім выпадку было падобна, — кажа Анджаліка, студэнтка I курса педагогікі ВГПШ у Любліне. — На пачатку я баялася экзаменаў. Часта аднак страх замяняла цікавасць наконт самога ходу сесіі. У маім выпадку частка апасенняў спраўдзілася, аднак не было так кепска як здавалася.

— Ці перад сесіяй вы раіліся старэйшых сяброў? А можа вакол сесіі кружылі нейкія міфы?

— Так, мы раіліся студэнтаў старэйшых курсаў. Даведаліся чаго патрабуюць экзаменатары і якім спосабам можна залічваць. Дайшлі да мяне таксама плёткі аб саміх экзаменатарых. Частка з іх здзейснілася, — прызнаецца Анджаліка. — Паводле мяне перад кожнай сесіяй ходзяць напэўна нейкія міфы, якія не заўсёды мусяць быць праўдай. У час маёй сесіі не спраўдзілася ніводная плётка.

— На мой погляд гэтыя міфы проста выдуманні самі студэнты, якім не павязало на экзамене. Асабіста не хачу ім верыць і гэтым хвалявацца. Лепш пераканацца на ўласнай скуры. Падобна як сяброўкі я таксама хвалявалася першай сесіяй, — кажа Бэата, студэнтка I курса права УМКС у Любліне. — Налож-

ным чынам я ацаніла дапамогу старэйшых сяброў. Студэнты старэйшых курсаў дармова або за дробнай аплатай служылі ведамі. На мой погляд, варта пакарыстацца такой дапамогай. Таксама міфы і плёткі часта спраўджаюцца ў рэчаіснасці. Вельмі важнае таксама перамагчы стрэс і засяродзіцца на навучы. Вельмі важнай была таксама дапамога з боку блізкіх і сям'і, — кажа Бэата.

— Сесія напэўна выклікае стрэс у студэнтаў. Напэўна лічацца набытыя ў час навукі веды, але не скрываю, што гэта шчасце. На мой погляд ім больш перажытых сесій, тым лепш іх пераношу. Кожную новую сесію я ўсё менш перажываю, таму што ведаю, што многа залежыць ад шчасця ды, на жаль, ад самаадчування самога экзаменатара, — расказвае Томак, студэнт III курса эканоміі УМКС.

— Сесія? Напэўна найгорш успамінаю першую!!! Тады я не магла спаць уначы і амаль нічога не ела, — кажа Кася, студэнтка III курса класічнай філалогіі КЛЮ. — Не скажу, што я зусім не перажывала апошняю сесіяю, але думаю, што чым больш ведаю на тэму гэтага „мерапрыемства”, тым лепш сябе адчуваю, і тым менш перажываю кожны экзамен.

Жанэта Роля

Дні Волі ў Варшаве

З нагоды Дня Волі ў Варшаве прайшло некалькі мерапрыемстваў звязаных з беларускай тэматыкай. Сярод іх былі як сур'ёзныя мерапрыемствы, так і канцэрты.

Ужо ў панядзелак, 21 сакавіка, у Варшаўскім універсітэце адбылася канферэнцыя пад лозунгам „Рэха аранжавай рэвалюцыі на Беларусі”, арганізаваная Таварыствам „Кузьня ўсходняя”, Інстытутам беларускай культуры ды Студэнцкім навуковым колам „Студыум Усходняй Еўропы”.

У зале Інфарматычнага цэнтры ВУ сабралася каля 100 чалавек — у пераважнай большасці палякаў. Гасцямі канферэнцыі бы-

лі Агата Вяжбоўска-Мязга (эксперт па беларускай праблематыцы ў Цэнтры ўходніх студыяў), Мікола Маркевіч (былы галоўны рэдактар закрытай газеты „Пагоня”) ды Андрэй Ціхаліраў (выпускнік Студыума Усходняй Еўропы, ураджэнец Гродна).

— Аляксандр Лукашэнка вельмі дакладна сачыў за сітуацыяй ва Украіне, — пачала свой даклад Агата Вяжбоўска-Мязга. Докладчыца сказала, што прэзідэнт РБ ужо раней вельмі моцна рэагаваў на падобныя падзеі ў іншых краінах.

Аказваецца, што ўжо пасля падзей у Югаславіі ў 1999 г. (дзе ў адхіленні Мілошавіча выдатна дапамагала моладзь), прэзідэнт ліквідаваў многія незалежныя маладзёжныя арганізацыі. Падобна было пасля рэвалюцыі ў Грузіі. У гэтым выпадку рэакцыяй было закрыццё незалежных тэлевізійных станцый у Беларусі.

— Лукашэнка ведаў, што вялікае значэнне для перамен у Грузіі мелі незалежныя СМІ, — сказала Агата Вяжбоўска-Мязга.

Калі ідзе пра рэакцыю беларускіх улад на аранжавую рэвалюцыю, аказваецца, што Лукашэнка пачаў яшчэ мацней канцэнтраваць вакол сябе сілавыя ведаствы.

Агата Вяжбоўска-Мязга адзначыла, што дзяржаўныя масмеды ў Беларусі амаль не перадавалі інфармацыі пра падзеі на Майдане незалежнасці.

Зусім іншы характар меў беларускі канцэрт, які адбыўся дзень пасля канферэнцыі. У клубе „Пункт” выступілі маладыя рок-гурты „Б.Н.” і „Індыга”. Мерапрыемства арганізавала Беларускае ініцыятыва *bielini* і Беларускае аб'яднанне студэнтаў пры дапамозе прыватных спонсараў.

Пабачыць маладыя гурты прыйшлі не толькі тыя людзі, якія раней пра іх чулі, але таксама тыя, якія хацелі пачуць нешта іншае чым вядомыя зоркі беларускай рок-сцэны, такія як, напрыклад, „Н.Р.М.”.

„Б.Н.” — малады гурт з Бярозы, лаўрэат Фестывалю „Басовішча-2002” пачаў вельмі моцна. Цікавае, што пад сцэнай падчас іх-

Ствараем студэнцкі „Погляд” у „Ніве”. Зусім гэта ідэя не новая — ніякай рэвалюцыі не прадугледжваецца. Студэнцкая старонка ў „Ніве” дзейнічала ўжо тады, калі сённяшні галоўны рэдактар тыднёвіка быў яшчэ вельмі маладым чалавекам. Дарэчы, між іншым, ён ствараў „Прысутнасць” — так называлася старонка ў „Ніве” ў васьмідзесятых гадах. Карацей, беларускія студэнты пісалі артыкулы ўжо тады, калі сённяшні беларускі студэнтаў яшчэ на свеце не было.

Усё-такі мы на свеце ёсць і не дазволім, каб свет гэтага не заўважыў. Наколькі накаленне нашых бацькоў мусіла змагацца са стэрэатыпам беларуса-селяніна, мы патрабуем, каб беларус-ужо-не-селянін не забыў, што ён надалей беларус.

Беларуская моладзь у нічым не адрозніваецца ад польскай моладзі. Праўда, некаторыя з нас вучыліся ў школе беларускай мове, што сярод палякаў здаецца зрэдку. Некаторыя з нас слухаюць беларускую музыку. Яшчэ менш асоб чытае беларускую літаратуру. Часам вяртаемся дадому і гаворым з бацькамі па-беларуску. Але між сабой ужо хутчэй за ўсё па-польску. Маюць менш правоў, магчымасцей, не меншую адукацыю, чым палякі-аднагодкі. І гэта, вядома, добра, але ж... Мы настолькі нармальныя, адважныя, звычайна польскія, што здаецца часам, што не можам зразумець старэйшага накалення. Мы верым у роўнасць, талерантнасць, свабоду, а нашы бацькі кажучы: уважай, не дзейнічай, дэмакратыя дэмакратыя, але ведаеш, які гэты свет, якая гэта дзяржава, якія гэтыя палякі, будзь асіражоны... А мы ўваходзім у „гэты свет” з радаснай несвядомасцю, а мы без страху ўпісваем у дакументах беларускія нацыянальнасць. І самі сабе штораў больш нагадваем палякаў. І хочам быць такімі, як яны.

Дык навошта яшчэ гэтая беларускасць? Дык навошта ствараць студэнцкую старонку якраз у „Ніве”? Навошта пісаць аб беларускіх студэнцкіх імпрэзах? Навошта такія імпрэзы арганізаваць? Чаму, калі доўга не размаўляем па-беларуску, чагосці нам бракуе?

Не ведаю адказу на гэтыя пытанні. Не ведаю, якую ролю адыграе беларускасць у нашым сталым жыцці і ў выхаванні нашых дзетак. Не магу тым болей адказаць ад імя ўсіх аўтараў студэнцкай старонкі. Адно ведаю напэўна: ствараем станоўчую старонку студэнтаў у „Ніве”. Хоць і будзем пісаць па-беларуску. Запрашаем да супрацоўніцтва ўсіх беларускіх студэнтаў у Польшчы, якім гэта неаб'явава. Студэнты з Варшавы, Любліна, Торуні, з астатніх універсітэцкіх цэнтраў Польшчы, з месца камандавання, вялікага горада Беластанка — на старт! Тры, чатыры! Пачынаем!

Наталля Зофія ЛЕМЕШ

няга канцэрта можна было пабачыць многіх фанатаў у бэнаўскіх кашульках. Многія гледачы мелі з сабой бел-чырвона-белыя элементы вопраткі ды сцягі.

— 87 гадоў таму, 25 сакавіка, абвясціла ўсяму свету сваю незалежнасць Беларускае Народнае Рэспубліка, — сказаў паміж выступамі гуртоў вядучы, — і з гэтай нагоды рашылі мы сарганізаваць сённяшні канцэрт.

Пасля на сцэну выйшаў гурт „Індыга” — лаўрэат „Басовішча-2003”. Вакалістка гурту, Руся, гэта, як акрэсліваюць многія, сексімвал беларускай рок-музыкі. Цікавае, што вакалістка „Індыга”, як адзіная жанчына на беларускай рок-сцэне, мае сваю ўласную Ін-тэрнэт-старонку, створаную яе фанатамі. Абодва гурты настолькі спадабаліся варшаўскай публіцы, што вымушаны былі па некалькі разоў выступаць на біс.

— Ужо 4 красавіка запрашаем на канцэрт гурту „Стары Ольса”!!! — развітайся з публікай вядучы.

Міхась СЦЕПАНЮК

Патрэба святкаваць 25 Сакавіка

У Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы святкаванне Дня Волі ўжо даўно стала традыцыяй. У гэтым годзе 23 сакавіка перад белгімназістамі выступілі ў час лінейкі вучні III „б” класа, якія дзеля ўшанавання 87-й гадавіны абвясчэння Беларускай Народнай Рэспублікі падрыхтавалі гістарычна-музычны мантаж. На спатканне з белліцэстамі быў запрошаны доктар Алег Латышонак з Універсітэта ў Беластоку, які расказаў пра ўзнікненне беларускіх нацыянальных сімвалаў — герба, сцяга і гімна. Вучні Клуба беларускіх спраў „Граблі”, што дзейнічае ў Гайнаўскім белліцэі, выступілі са сваёй ініцыятывай. Выканалі яны святочную сцэнаграфію ва ўсім школьным будынку. Парасклівалі на сценах бел-чырвона-белыя сцяжкі, гербы Пагоні і лозунгі патрыятычнага характару — „Жыве Беларусь!”, „Святкуй 25 Сакавіка”.

— Наша настаўніца Вольга Сянкевіч напісала сцэнарый урачыстасці і дапамагала нам падрыхтавацца. Мы любім прымаць удзел у лінейках, дзе ёсць нагода паказацца перад сябрамі, — заяўляюць белгімназісты, якія каля двух тыдняў рыхтаваліся да мерапрыемства.

— Сёння была нагода яшчэ раз перажыць сакавіцкія падзеі 1918 года і пазнаёміцца з гісторыяй, — гаворыць Агнешка Маркевіч.

— У перыяд стварэння Беларускай Народнай Рэспублікі людзям на беларускіх землях жылося цяжка. Яшчэ і зараз у Беларусі не дазваляюць ушаноўваць 25 Сакавіка. Мы

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Белгімназісты рыхтаваліся да святкавання ў аграмаднай павагай і заангажаваннем

ў школе хочам падтрымліваць традыцыю, — заяўляе Ева Мароз.

— Я лічу сябе беларусам і для мяне Дзень Волі з’яўляецца святам, якое напамінае аб нашай гісторыі. Думаю, што святкаванне Дня Незалежнасці на Беласточчыне, дзе жыве многа беларусаў, патрэбнае, — кажа Павел Невядомскі.

— Калі мы прыйшлі вучыцца ў беларускі ліцэй, павінны ведаць беларускую гісторыю не горш чым польскую, — гаворыць Данель Сакоўскі, які любіць спяваць па-беларуску.

— Вучні рыхтаваліся да мерапрыемстваў з аграмаднай павагай і заангажаванасцю. Хаця не ўсе прэзен-

таваныя сёння інфармацыі зразумелыя вучням, то напэўна застанецца ў іх памяць пра змаганне беларусаў за самастойнасць, — кажа настаўніца беларускай мовы Вольга Сянкевіч. — Мы, беларусы, павінны ведаць сваю гісторыю і традыцыю.

— Прэзентаваны ў час лінейкі гістарычныя падзеі больш успрымальныя для сэрцаў і душаў вучняў. Ведды, пачутыя вучнямі ў час урокаў, моладзь засвойвае больш раўнадушна, — кажа выхавацель белгімназістаў III „б” класа Яўген Янчук. — У нашай школе ёсць вялікая група вучняў, якія адчуваюць патрэбу святкаваць 25 Сакавіка.

— Беларускія нацыянальныя сімвалы безумоўна з’яўляюцца сімваламі змагання за незалежнасць Бацькаўшчыны. Доўгі час святкуючы 25 Сакавіка людзі карысталіся згаданымі сімваламі. Ставілі яны за задачу змаганне за незалежнасць Беларусі, — заявіў Алег Латышонак і запрапанаваў карыстацца беларускім календаром, які распачынаўся 6 з 25 сакавіка.

Белліцэісты станоўча ўспрынялі даклад Алега Латышонка.

— Я думаю, што варта было прыйсці на сустрэчу і пазнаёміцца з нашай гісторыяй і нацыянальнымі сімваламі. Святкаванне Дня Незалежнасці дазваляе глянуць у мінулае і задумацца над сваёй гісторыяй. Варта браць прыклад са станоўчых паводзін нашых продкаў, якія напэракор усім складанасцям не здаваліся і змагаліся за вольнасць Радзімы, — кажа Барбара Трафімюк.

— Можа нашыя святкаванні 25 Сакавіка будуць мець нейкае ўздзеянне на дазвол афіцыйнага святкавання Дня Незалежнасці ў Беларусі. Святкуючы мы дзякуем людзям, што стваралі Беларускаю Народную Рэспубліку, — гаворыць Андрэй Грыгарук.

— Трэба святкаваць Дзень Волі, каб не забыць аб беларускіх героях, якія змагаліся за вольнасць Беларусі, — дабаўляе Норберт Васілюк. Белліцэісты разыходзяцца на перапынак, а ў актавай зале застаюцца беларускія нацыянальныя сімвалы і вялікія надпісы напамінаючы пра 25 Сакавіка.

Аляксей Мароз

Фота ЛУКАША ВЕРАМЕЮКА

Фота ЛУКАША ВЕРАМЕЮКА

Свята вольных людзей

— Будзьце незалежнымі маладымі беларусамі! — увесь час падкрэсліваў дырэктар Бельскага беларускага ліцэя Андрэй Сцепанюк, выступаючы перад моладдзю ў час святкавання гадавіны Беларускай Народнай Рэспублікі. Ягоны заклік не быў выпадковым. Калі будзе пераемнасць ідэяў і незалежных беларускіх поглядаў, толькі тады будзе выжываць беларуская меншасць у Польшчы. А маладыя людзі зараз часта адмаўляюцца ад свайго беларускага пахо-

джання. І найлепшыя ўрокі беларускай мовы не дапамогуць, калі напачатку не будзе нацыянальнага выхавання ў нашых сем’ях. Таму школы бяруць на сябе нялёгкую ролю паказання шляху ў беларускасць. Мусіць гэта быць зроблена цікава і адначасна прыстасавана да сучасных моладзевых формаў. Стараліся гэтае даказаць і ў Бельскім белліцэі. Чаго там і не было. Вучні пяці першых класаў змагаліся ў беларускім турніры. Конкурс ведаў пра беларускую

мінуўшчыну быў пераплецены спартыўнымі змаганнямі і мастацкімі выступленнямі. Разгарэлі эмоцыі ў першакласнікаў і глядачоў. Другакласнікі выступілі ў конкурсе беларускіх страваў. Калі падрыхтавалі гэта сама мяля маладыя дзяўчаты пры лёгкай дапамозе сваіх мамаў, то ў будучыні ніводзін мужчына не астанецца раўнадушным да маладой беларускай прыгажуні. Вядома, праз страўнік да сэрца каханага. І я там быў, усё каштаваў і смакаваў, ад сталоў не адыходзіў. Аднак найлепшай ацэнкай кулінарнаму майстэрству была татальная атака з боку сяброў на падрыхтаваныя прадукты ў час пера-

пынку. Трэцякласнікі — матурысты — хіба мелі найгорш. Ім, як дарослым маладым людзям, прапанаваліся сустрэчы з Алегам Латышонкам, Дарафеем Фіёнікам, Міколам Ваўранюком і ніжэйпадпісаным. Ці нашы з імі размовы будуць толькі нічога ім нявартым эпізодам, ці нешта застанецца надаўжэй, пакажа час. Бо, як паўтарае Алег Латышонак, каб не чага дабіцца з беларускай справай, трэба нам жыць доўга і цярдліва чакаць на тое, што пасеялі.

Яўген Вапа

PS. У Мінску ў Дзень Волі міліцыя затрымала 30 удзельнікаў святкавання.